

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

**Letopisy Narnie jako podpůrná pomůcka pro výuku náboženství dětí
mladšího školního věku**

Bakalářská práce

Autor: Marie Bartošová, DiS
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Vedoucí práce: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.
Oponent práce: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Marie Bartošová

Studium: P18K0061

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Náboženská výchova

Název bakalářské práce: **Letopisy Narnie jako podpůrná pomůcka pro výuku náboženství dětí mladšího školního věku**

Název bakalářské práce AJ: The Chronicles of Narnia as a support aid in teaching religion to children of younger school age

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se zabývá zpracováním literárního díla C.S.Lewis - Letopisy Narnie. Půjde o metodologicky opodstatněný výběr klíčových křesťansky motivovaných obrazů z literárního díla, a to : stvoření světa, pokušení v ráji a velikonoční oběť Kristova. To pak zejména v dílech Čarodějův synovec a Lev, čarodějnice a skříň. Tento výběr bude použit pro přípravu hodin náboženství mladších školních dětí (1.-5. třída). Hlavní tezí je: děti jsou vnímavější k příběhům a obrazům. Proto se zdá, že analogie obsažené v Lewisově díle jsou pro děti lépe a snáze uchopitelné a pochopitelné. Součástí práce bude i kritický pohled na tuto metodu a vytyčení jejích limitů.

ALBERICH, Emilio, DŘÍMAL, Ludvík. Katechetika. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-382-6.
Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona /včetně deuterokanonských knih/ Podle ekumenického překladu z roku 1985, Praha: Česká biblická společnost, 1985. ISBN 80-7113-009-5.
DURIEZ, Colin. Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce. Praha: Česká biblická společnost, 2016. ISBN 978-80-87287-70-5.
GULISANO, Paolo. C.S.Lewis Ve světě fantasy a evangelia. Paulínky, Praha 2016. ISBN 978-80-7450-239-2.
HOŠEK, Pavel. Cesta do středu skutečnosti: směřování k nebeskému cíli duchovní pouti v myšlení a díle C.S. Lewis. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. ISBN 978-80-7325-347-9.
HOŠEK, Pavel. Kouzlo vyprávění. Proměňující moc příběhu a "křest fantazie" v pojetí C.S.Lewis. Praha: Návrat domů, 2013. ISBN 978-80-7255-293-1.
HOŠEK, Pavel. C.S.Lewis: mýtus, imaginace a pravda. Praha: Návrat domů, 2004, ISBN 80-7255-099-3.
Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3.
LEWIS, Clive Staples. Letopisy Narnie, Čarodějův synovec. Praha: Fragment, 2005. ISBN 80-253-0160-5.
LEWIS, Clive Staples. Letopisy Narnie, Lev, čarodějnice a skříň. Praha: Fragment, 2005. ISBN 80-253-0161-5.
HÁJEK, Matěj. Imaginace: imaginace v pojetí Owena Barfilda v rozhovoru s Clivem S. Lewisem. Praha: Dingir, 2014. ISBN 978-80-86779-33-1.

Zadávající pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: ThLic. Mgr. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.3.2017

Anotace

BARTOŠOVÁ, Marie. *Letopisy Narnie jako podpůrná pomůcka pro výuku náboženství dětí mladšího školního věku*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 45 s. Bakalářská závěrečná práce.

Práce se zabývá tvůrčí četbou literárního díla C.S.Lewis - Letopisy Narnie a to zejména knih: Čarodějův synovec a Lev, čarodějnice a skříň. V první řadě půjde o metodologicky opodstatněný výběr klíčových křesťansky motivovaných obrazů z literárního díla - stvoření světa, pokušení v ráji, velikonoční oběť Kristova. Tento výběr bude proveden z perspektivy možné aplikace takto vybraných literárních obrazů pro hodiny náboženství mladších školních dětí (1.-5. třída). Hlavní tezí je: děti jsou vnímavější k příběhům a obrazům. Proto se zdá, že analogie obsažené v Lewisově díle jsou pro děti lépe a snáze uchopitelné a pochopitelné. Některé pravdy křesťanské víry, tak mohou být zajímavou formou předávány i dětem. Součástí práce bude i kritický pohled na tuto metodu a vytyčení jejích limitů.

Klíčová slova: C.S.Lewis, náboženství, stvoření, pokušení, oběť

Annotation

BARTOŠOVÁ, Marie. *The Chronicles of Narnia as a support aid in teaching religion to children of younger school age*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022, 45 pp. Bachelor Degree Thesis.

The thesis deals with creative reading of the literature works of C.S. Lewis – The Chronicles of Narnia, especially The Magician's Nephew and The Lion, the Witch and the Wardrobe.

In the first place it works with a methodologically justified selection of key pictures of the works that are motivated by the ideas of christianity – the making of the world, the temptation in Eden and the Easter sacrifice of Jesus Christ. This selection will be made out of the perspective of possible application of the chosen pictures in religion lessons for younger school children (year 1 to year 5). The main thesis is that children are more susceptible to stories and image materials. Therefore it seems that the analogies contained in Lewis's works are easier to grasp and understand for children. Some truths of the Christian faith then can be passed on to children in an interesting way. A critical insight into this method will be a part of the thesis as well as setting out its limits.

Key words: C.S.Lewis, religion, creation, temptation, sacrifice

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci Letopisy Narnie jako podpůrná pomůcka pro výuku náboženství dětí mladšího školního věku vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne:

.....

Marie Bartošová

Poděkování

Děkuji panu ThLic. Mgr. Lukáši de la Vega Noskovi, Ph.D. za veškerou pomoc při vypracování této bakalářské práce, za odborné vedení, vstřícnost a trpělivost. Dále děkuji své rodině za velkou trpělivost a podporu během celé doby mého studia, obzvláště pak mému manželovi, bez jehož péče o naše děti i domácnost bych neměla možnost studium dokončit.

Obsah

Úvod.....	8
1. C. S. Lewis – život a dílo.....	11
2. Letopisy Narnie – teologické podtexty k vybraným tématům.....	19
2.1. Stvoření světa.....	20
2.2. Pokušení v ráji.....	20
2.3. Velikonoční oběť.....	22
3. Příprava katechezí pro výuku náboženství.....	24
3.1. Scénář katecheze „STVOŘENÍ SVĚTA“.....	25
3.1.1. Stručný obsah katecheze.....	25
3.1.2. Vlastní katecheze.....	25
3.1.3. Motivace a práce s metodickou pomůckou.....	26
3.1.4. Společné zhodnocení a závěr.....	27
3.1.5. Reflexe katecheze „STVOŘENÍ SVĚTA“.....	28
3.2. Scénář katecheze „POKUŠENÍ V RÁJI“.....	30
3.2.1. Stručný obsah katecheze.....	31
3.2.2. Vlastní katecheze.....	31
3.2.3. Motivace a práce s metodickou pomůckou.....	32
3.2.4. Společné zhodnocení a závěr.....	33
3.2.5. Reflexe katecheze „POKUŠENÍ V RÁJI“.....	33
3.3. Scénář katecheze „VELIKONOČNÍ OBĚŤ“.....	35
3.3.1. Stručný obsah katecheze.....	35
3.3.2. Vlastní katecheze.....	36
3.3.3. Motivace a práce s metodickou pomůckou.....	37
3.3.4. Společné zhodnocení a závěr.....	38
3.3.5. Reflexe katecheze „VELIKONOČNÍ OBĚŤ“.....	39
Závěr.....	40
Seznam zkratk.....	42
Seznam příloh.....	43
Použitá literatura a další zdroje:.....	44

Úvod

Již jako dospívající studentka jsem objevila kouzlo knih C.S. Lewise. Jeho Letopisy Narnie mě přímo uchvátily a ihned se zařadily mezi mé nejoblíbenější knihy. A i když jsem tehdy nevěděla, neznala, a ani nikde nepátrala po tom, jaké poselství se autor do svých knih snažil ukrýt, měla jsem silný pocit radosti. Pocit, že mi silně připomínají něco, co naplňuje můj vnitřní život, víru v Boha.

Proto, když jsem zjistila, že mám možnost využít tohoto díla k mojí závěrečné práci, neváhala jsem ani minutu. Otázkou bylo, jakým směrem se vydat. Již několik kolegů z předešlých ročníků se vydalo cestou teologického rozboru Letopisů Narnie, ať už celých dějů či postav těchto příběhů. Mě zaujala myšlenka, proč nevyužít tento teologický podtext ve výuce náboženství, k tomu, aby děti pomocí těchto příběhů lépe pronikly k největším tajemstvím křesťanské víry. V každé ze sedmi knih jsou nějaká tato „tajemství“ ukryta. A neboť by bylo obsahově náročné se zabývat všemi těmito „tajemstvími“, zaměřila jsem se na tři témata (stvoření světa, pokušení v ráji a velikonoční oběť), kterým se budu věnovat. Ráda bych právě pomocí Lewisova díla tuto složitou oblast křesťanské víry přiblížila i dětem školního věku.

Na počátku mého rozhodování, jaké vlastně věkové skupině se věnovat, ve mně probíhal vnitřní boj. Měla jsem pocit, že by se výklad lépe hodil pro starší školní děti. Totiž kdo mladším školním dětem čte nebo si čtou Letopisy Narnie? Kdo z nich zná alespoň trochu nějaký děj z díla? Možná někteří z nich viděly film, ale nemá jít spíše o knihu? U starších dětí si už dovedu představit, že některé tyto příběhy je můžou i uchvátit a samy si je čtou, nebo minimálně znají zfilmované knihy, a tudíž by se s nimi dalo lépe pracovat, ale na druhou stranu, bezprostřednost mladších dětí a jejich větší představivost lépe nahrává mé představě o směru vedení mé práce. Nakonec tedy zvítězila verze pro mladší školní děti, i když se musí počítat s větší pracností a časově náročnější variantou.

Hlavní tézí této práce tedy je předpoklad, že děti jsou vnímavější k příběhům a obrazům, a že analogie obsažené v Lewisově díle jsou pro děti lépe a snáze uchopitelné a pochopitelné. Některé pravdy křesťanské víry tak mohou být zajímavou formou předávány i dětem.

Nicméně pro začátek mé práce je důležité se obeznámit s životem tohoto pozoruhodného autora. V první kapitole se věnuji autorově životopisu. Vzhledem k důležitým osobním momentům a obzvláště náročným autorovým prvopočátkům jeho života pokládám za důležité se těmto momentům věnovat trochu rozsáhleji, abychom pochopili důvod konverze a poté hloubku jeho děl. Do této kapitoly i zahrnu stručný výčet děl, která Lewis během svého života sepsal, nebo byla vydána po jeho smrti.

V kapitole dvě, kde poukazuji na teologické podtexty v knihách Letopisů Narnie, používám metodu *literární interpretace*¹. Zaměřuji se zde na ozřejmění skrytých tajemství, která se právě ukrývají ve vybraných knihách Letopisů Narnie. Jde o knihy Čarodějův synovec, kde můžeme shledat podobnost právě ve stvoření světa nebo také v pokušení v ráji. V knize Lev, Čarodějnice a skříň pak jde především o Kristovu velikonoční oběť, ale snažím se zde i poukázat na další podobnosti s Velikonočním příběhem, a to s motivem spojeným s cestou.

Ve třetí části mé práce předkládám podrobné přípravy katechezí, které se věnují výše zmíněným „tajemstvím“. Předkládám zde nejenom záměr katecheze, ale také neméně potřebnou motivaci k aktivitě a práci s metodickými pomůckami, které jsem si pro tuto činnost sama vymyslela a vyrobila. Důležitou pomůckou je také samozřejmě Bible², na kterou se odvolávám či přímo používám její úryvky k výuce.

Po každé jednotlivé katechezi následuje vždy společné vyhodnocení katecheze, i mé vlastní zhodnocení toho, jak se mi s dětmi pracovalo a zdali jsem docílila svých předpokladů.

Důležitou součástí této práce je také metoda, kterou jsem si zvolila pro svou praktickou část. V knize *katechetika*,³ v kapitole Východiska katechetické metodologie jsou popisovány metody katecheze, které se ve své práci budu snažit aplikovat. V teorii a praxi se lze tedy setkat se čtvrtým chápáním pojmu „metoda“.

1. *Metoda* jako ucelené plánování a realizace konkrétního katechetického projektu. Zahrnuje v sobě všechny prvky utvářející katechetický proces včetně obsahu, který sdělujeme.

¹ CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002, s.73-78; NEWTON, Kenneth. *Jak interpretovat text. Kritický úvod do teorie a praxe literární interpretace*. Olomouc: Periplum, 2008, s.11-21.

² Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona /včetně deuterokanoických knih/ Podle ekumenického překladu z roku 1985, Česká biblická společnost, Praha 1985.

³ ALBERICH, Emilio; DRÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008.

2. *Metoda* jako typ katecheze – strukturovaný systém činitelů, kterými působíme koordinovaně za účelem dosáhnout určitého cíle. I v tomto smyslu obsahuje kritéria obsahu.

3. *Metoda* jako sled pracovních kroků v kontextu určitého katechetického projektu za účelem zprostředkování konkrétního obsahu a dosažení konkrétního, a to zpravidla dílčího cíle, např. metody práce s textem Bible.

4. Použití pomůcek či „technik“ v katechezi.

Přičemž v tomto směru se od tohoto posledního chápání *metody* můžeme odklonit pro jeho nepřesnost.⁴

Já jsem v tomto směru používala všechny tři katechetické metody, které se vzájemně propojovaly a samozřejmě jsem používala i pomůcky a techniku, jako doplňující „čtvrtou metodu“.

⁴ Srov. ALBERICH, Emilio; DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, s.175-185.

1. C. S. Lewis – život a dílo

Clive Staples Lewis se narodil 29. listopadu 1898 v Belfastu na severu Irsku jako druhý syn úspěšného městského právního zástupce Alberta Lewise a Flory (Florence Hamiltonové), která získala červený diplom z algebry, geometrie a logiky. Jeho starší bratr byl o tři a půl roku starší.⁵

Rodina a poté i blízcí přátelé ho již brzy v jeho dětském věku začali oslovovat přezdívkou „Jack“, jak je dochováno v jednom z prázdninových dopisů, které píše matka Flora otci, který zůstal doma pracovat.⁶

„O něco později na sebe batole ukázalo prstem a prohlásilo: „To je Jacksie.“ Jacksie bylo později zkráceno na „Jacks“ a posléze na „Jack“. Od té doby podle Warnieho odmítá reagovat na jiné oslovení.“⁷

V době dešťů nechávala matka oba chlapce uvnitř domu kvůli dobovému strachu z tuberkulózy, a tak chlapci měli prostor k četbě, kreslení i psaní. Již v tomto období začal Lewis psát svůj první cyklus příběhů o „rytířských myších a králicích“, kteří vyjížděli zabíjet kočky. Tato zvířecí říše se jmenovala Boxen, měla rozsáhlé dějiny a kvůli Warnieho zálibě do ní byly zahrnuty moderní prvky jako vlaky a parníky. Tento svět vznikl, jak sám zmínil, z jeho čtenářské záliby, a to v rytíře v brnění a oblečená zvířata.⁸

Boxen je podle Paola Gulisana, „v jistém smyslu základem příběhů, kteří se zrodí o mnoho let později, a mluvící zvířata z Narnie je třeba považovat za přímé potomky boxenských myší, koček a králíků.“⁹

Oba sourozenci mezi sebou měli blízký vztah, a když roku 1905 otec rozhodl, že pošle devítiletého Warnieho do Wynyard School ve Watfordu (severně od Londýna), cítil se malý Jack často osamělý a na návraty bratra domů se těšil dlouho dopředu. Ty však byly opět radostné a prožívali spolu spoustu dalších dobrodružství.¹⁰

V roce 1908 nastala zdrcující událost. Když mu bylo pouhých deset let, zemřela mu matka Flora. Zemřela v den otcových pětáctýřicátých narozenin.¹¹ Zakoušel tak

⁵ Srov. DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016, s.14-15.

⁶ Srov. tamtéž, s.16.

⁷ Tamtéž, s.16.

⁸ Srov. tamtéž, s.23.

⁹ GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.32.

¹⁰ Srov. DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016, s.25-27.

¹¹ Srov. tamtéž, s.30.

prázdnotu, úzkost a pocit nespravedlivosti, kterou o to hůře snášel, protože ani otec nebyl schopen čelit této ztrátě.¹² Tuto skutečnost popisuje sám Lewis v knize *Zaskočen radostí*:

„Přicházeli jsme nejen o matku, ale i o otce. Říká se, že sdílená bolest lidi sbližuje. Nedokážu věřit, že účinek je stejný, jde-li o osoby rozdílného věku. Pokud jde o mou vlastní zkušenost, musím říci, že vidí-li dítě dospělého, jež je nešťastný a plný děsu, ochromuje je to a ony se cítí odcizení.“¹³

V důsledku těchto událostí se otec rozhodl, že i mladší syn bude poslán do internátní školy Wynyard School. Byla to škola ve Velké Británii na velmi vysoké úrovni, u které se ale ve skutečnosti ukázalo, že jejímu jménu neodpovídal ani učitelský sbor, ani prostředí. Její ředitel Robert Capron byl brutální sadista, šílenec, který byl za nějakou dobu prohlášen mentálně nezpůsobilým a z funkce odvolán. Lewis však v tomto zařízení strávil dva roky, kdy měl neustálý strach ze sadistického násilí vyučujících, kteří svévolně ukládali ponižující tělesné tresty. Také zde byly špatné hygienické podmínky, špatné ubytování i jídlo. Oba bratry tato vzájemná zkušenost ještě více stmelila.

Po zavření školy Lewis krátký čas navštěvoval školu v Belfastu, Campbell College. Tam se poprvé setkal s Arthurem Greevesem. Otec však opět rozhodl, že půjde studovat do Anglie, nyní na Malvern College. Byl to však jen další „koncentrační tabor“ (tak ho sám Lewis nazýval), možná horší než ten předchozí. Boj o přežití musel Jack jako ostatní podobně citliví spolužáci podstoupit v zápase před staršími spolužáky. Tato šikana byla upevňovanou a schvalovanou praxí, coby výchovnou metodou samého učitelského sboru. Lewis ve svém dopisu otci na začátku druhého roku v Malvernu, když mu bylo patnáct let, napsal, aby ho otec odtamtud co nejdříve dostal. A otec tak učinil.

Po návratu domů se ze zdvořilostních důvodů navštívil Arthura Greevse a s překvapením v něm našel přítele, s nímž mohl sdílet své zájmy a vášně a prožívat údiv nad krásou keltských a skandinávských legend.

V srpnu 1914 vypukla první světová válka a Warren vstoupil do anglické vojenské akademie v Sandhurstu. Jackovi, kterému bylo šestnáct, otec zajistil soukromé přípravy na univerzitu. Svěřil jej vzdělanému starci, který odešel do důchodu po

¹² Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.33.

¹³ LEWIS, Clive Staples. *Zaskočen radostí*. Praha: Návrat domů, 2006, s.19.

ukončení výuky v hrabství Surrey, soukromému učiteli, kterého znal otec již dlouhá léta, Williamu Kirkpatrickovi.

Kirkpatrick se považoval za ateistu a volnomyšlenkáře. Během těchto tří let, které u něho Lewis strávil, se zdokonaloval v znalosti jazyků od klasických (latina a řečtina), po francouzštinu a němčinu. Množství svazků osvícenské filozofie a osobní přístup tohoto vzdělance způsobily, že svým přesvědčením a hrdostí přijal za své racionalistické a ateistické teze.

V roce 1916 získal stipendium na Oxfordu, uspěl bezchybně u přijímacích zkoušek. Na doporučení Kirkpatricka otci, že je nadán ke studiu literatury, na podzim toho roku nastupuje na univerzitní kolej Oxfordu, která i po reformě Jindřicha VIII. zůstává oporou pro katolickou menšinu.¹⁴

Pouhý rok po vstupu na Oxford, v devatenácti letech, dostal povolávací rozkaz. Byl poslán do francouzských zákopů, v kterých již padlo v oběť desetitisíce mladých životů. Popisoval své pocity v dopisech Arthurovi. V pesimistických básních, kde obviňoval z toho všeho krutého Boha. Naskytla se mu zde ale i příležitost navázat významné přátelství. S chlapcem, s kterým prošel společným výcvikem, během něž byl přijat v jeho rodině a následně byli spolu i na frontě, až do jara 1918, kdy byl Paddy Moor prohlášen za nezvěstného a poté oficiálně za mrtvého.

Z tohoto přátelství pak pro Lewise vyplynul dlouhodobý závazek. Při rozmluvě o smrti vyjádřil Paddy své přání, že kdyby zemřel, aby se Jack postaral o jeho matku a sestru. Po skončení války se tak stalo. Lewis vyhledal Janie Mooreovou, s kterou pak až do její smrti sdílel společnou domácnost. Vzhledem k velkému věkovému rozdílu tato záležitost vzbuzovala povyk. Jedni se domnívali, že jsou milenci, druzí spatřovali v Janie mateřskou postavu, která měla zaplnit prázdné místo po matce.

Krátce po Paddyho smrti byl i sám Lewis zraněn při výbuchu granátu. Čas ve vojenské nemocnici krátil četbou knih, které byly posílány darem. Nebylo tam však nic, co by Lewise zaujalo. Výjimku však tvořil jeden autor – Gilbert Keith Chesterton a jeho dobrodružství otce Brauna. Jeho tvorba ho opravdu zasáhla. Jeho romány a eseje hýřily neobyčejnou vitalitou, vášní pro to, co je skutečné, smyslem pro vděčnost životu, radosti – ne prostoduché, ale vědomé a promyšlené, existenci citu, který nevytěšňoval zlo, bolest nebo rozpor. To, co Lewise zasáhlo, byla hlavně *dobrota*.¹⁵

¹⁴ Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.33-43.

¹⁵ Srov. tamtéž, s.46-49.

„Chestertonovy knihy byly pro Lewisovu duši něco jako lék na jedy, které pronikaly do jeho srdce spolu se zkušenostmi z koleje, s opuštěním víry a s hrůzami války.“¹⁶ Nenašel v něm společnost pro nudné hodiny v nemocničním lůžku, ale cestu kudy dál. Jeho prostota a pokora si proklestily cestu Lewisovou obranou, začala do něho pronikat záře Pravdy, začátek jeho obrácení.¹⁷ Podle Hájka od něho přebírá myšlenku, že příběh Ježíše Krista je jako jediný možný mýtus, který uspokojí rozum i imaginaci.¹⁸

Po skončení války se Lewis vrátil zpět do Oxfordu, kde pokračoval ve studiích. Po Arthurovi Greevesovi našel někoho dalšího, kdo s ním sdílel jeho nadšení. Owen Barfield, velký přítel jeho života. Byl jeho vrstevník a spolužák, oba přežili válku. Na rozdíl od Arthura, který byl spíše důvěrníkem, posluchačem, Owen byl někdo jemu podobný, na stejné intelektuální úrovni. V roce 1923 oba uzavřeli své studium nejlepšími známkami.

Barfield se po nějaké době vrátil ke studiu, aby se stal advokátem, zatímco Lewis toužil zůstat na univerzitě jako akademik. V roce 1925 je vybrán ve výběrovém řízení na Magdalen College a stává se asistentem vyučujícího anglického jazyka a literatury.

Kdo tedy byl ten, co po četbě Chestertona ukázal nejistému Lewisovi tu správnou cestu? Jednalo se o jeho kolegu, kterého poznal na jaře roku 1926. V Lewisových očích ne příliš významný mladý pedagog, který dostal příležitost přestěhovat se z univerzity v Leedsu do Oxfordu, šlo o Johna Ronalda Tolkiena. Válečná zkušenost jej hluboce poznamenala, avšak nikoliv negativně. Přes všechno to zlo, které Tolkien viděl, neztratil svou víru, naději a lásku. Byl to člověk snad vážný a věčný, ve svých třiatřiceti letech měl již rodinu se třemi dětmi, ale rozhodně nebyl nevýrazný a mdlý a Lewis si toho brzy všiml.

Během této doby vznikla skupina přátel, kteří měli společné zájmy a nadšení. Scházeli se na univerzitních chodbách, v okolních hospodách a hovořili o věcech jejich zájmu. Tolkien této skupince přátel dal jméno *Coalbiters* (pojídači uhlí), což v dávných dobách označovalo ty, kdo se sešli u ohně a vyprávěli si příběhy. Do tohoto spolku byl pozván i Lewis a jeho názor na Tolkiena se brzy změnil, postupně odpadly i náboženské předsudky, které vůči němu měl.

¹⁶ GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.50.

¹⁷ Srov. tamtéž, s.60.

¹⁸ Srov. HÁJEK, Matěj. *Imaginace: imaginace v pojetí Owena Barfilda v rozhovoru s Clivem S. Lewisem*. Praha: Dingir, 2014, s.80.

Tolkienovi se nakonec v roce 1929 podaří vpustit do přítelova srdce světlo víry, ale ne zcela v plné míře. Úplnému obrácení se Lewis podrobí až o dva roky později, v září roku 1931, kdy při jedné z procházek se svými přáteli Tolkienem a Dysonem se snaží čelit argumentům o metaforách a mýtech. O deset dnů později oznamuje písemně svému příteli Arthuru Greevesovi, že se obrátil na křesťanství. Na Vánoce toho roku přijímá svaté přijímání a stává se definitivním křesťanem.¹⁹

Mnozí, počínaje Tolkienem, očekávali, že Lewisovo hledání vyústí vstupem do katolické církve. On se však rozhodl, že se bude považovat za křesťana, aniž by se definitivně přiklonil k nějaké určité církvi. Nicméně nakonec navštěvoval obřady anglikánské církve. Na veřejnosti se však rozhodl být svědkem a apologetou křesťanství jako takového. Jeho pohled na věc byl pohledem bývalého ateisty, který dobře pochopil, že hlavním problémem křesťanství v moderní době není ateismus, nýbrž modloslužba.²⁰

V září roku 1929 v Belfastu umírá Albert Lewis na rakovinu, Lewis informuje bratra do Šanghaje a je vzhledem k situaci nucen zařídit pohřeb a pozůstalost sám.²¹ Po otcově smrti se rozhodl prodat dům v Belfastu a koupit prostorné obydlí vedle Oxfordu, The Kilns, které zůstalo jeho domovem až do smrti. Do domu přestěhoval v roce 1932 i Janie Moorovou a po odchodu z armády se k nim připojil i Warnie. Warnie se stal součástí přátelského spolku původně *Coalbiters*, který se přejmenoval na *Inklings*.

Scházeli se občas u Lewise v Magdalen College, častěji však v hospodě v centru Oxfordu *U orla a dítěte (Eagle and Child)*, kterou společně přejmenovali na hospodu *U ptáka a děcka (Bird and Baby)*. Bylo to neformální setkávání básníků, literátů na okraji hlavního proudu, jejichž jediným platným zákonem bylo přátelství. V tomto společenství se nejenom bavili o svých zájmech a vášních, ale předkládali si a předčítali svoje připravovaná díla. Sklízeli za ně pochvalu či tolik potřebnou kritiku, která mohla vésti k dokonalosti jejich tvorby. Členy byli krom Lewise a Tolkiena také Owen Barfield, Hugo Dyson, později se připojil i Charles Williams, který hned od prvopočátku navázal s Lewisem silné pouto. Toto přátelství však skončilo předčasnou Williamsovou smrtí v roce 1945.²²

Dva roky po svém obrácení, roku 1933, vychází částečně autobiografická kniha *Poutníkův návrat: alegorická obrana křesťanství, rozumu a romantismu*. Poté následují

¹⁹ Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.53-69.

²⁰ Srov. tamtéž, s.75-77.

²¹ Srov. DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016, s.127-128 a 251.

²² Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.111-116.

další knihy, které vedou Lewise k zvýšené oblibě četby jeho knih. Nesmírný úspěch má jeho kniha *Rady zkušeného ďábla*, která vychází v roce 1942. Lewis se těší z přízně a respektu mnoha čtenářů i rozhlasových posluchačů.

V Lewisově rodinném životě dochází ke změně v roce 1951, kdy ve věku osmdesáti let umírá paní Moorová. V domě zůstává společně s bratrem a přítelem zároveň Warniem. Neoddělitelnou součástí jeho života zůstávají Barfield, Greeves a Tolkien, který se konečně v roce 1954 dočkal vydání svého životního díla *Pána prstenů*, při jehož sepsování byl právě nesmírnou podporou Lewis.²³

I sám Lewis čekal dlouho na uznání své akademické práce, které se mu dostalo v témže roku 1954. Byla mu svěřena vytoužená katedra, mimo jiné i zásluhou právě Tolkiena. Nebyl to však Oxford, ale konkurující Cambridge. Na životě Lewise to však nic nezměnilo a do Cambridge dojížděl pouze za prací.²⁴

V lednu 1950 započala další nečekaná událost, která ovlivnila jeho budoucí život. Mezi poštou od svých čtenářů přišel dopis jisté Helen Joy Davidmanové Greshamové, který nad ostatními dopisy vyčníval. Byla to americká spisovatelka a básnička, která psala pod svým dívčím jménem Joy Davidmanová. Brzy se tak stali s Lewisem přáteli na dopisování.

Joy byla Newyorčanka, původně Židovka po své matce, v letech velké krize začala být politicky uvědomělá a vstoupila do komunistické strany. Provádala se za spisovatele Billa Greshama, s kterým měla dva syny Davida (1944) a Douglase (1945). Manželovy problémy s pitím a chorobnou nevěrou nakonec vyústily k rozvodu. Předtím než se tak stalo, navštívila Anglii, převážně i z důvodu, aby osobně poznala samotného Lewise, jehož knihy byly částečným důvodem, proč konvertovala od marxismu ke křesťanství. Po rozvodu se se syny přestěhovala do Anglie natrvalo. V této době se setkávali s Lewisem jako přátelé a byla mu i nápomocna v jeho románu *Dokud nemáme tvář*. V roce 1956, kdy Joy nebyla prodloužena pobytová víza, vznikl návrh na civilní sňatek, který by tento problém vyřešil. Sňatek uzavřeli 23. dubna 1956, oba pak ale i nadále žili v oddělených domácnostech. Jejich svatba se uskutečnila v nejvyšší tajnosti, její odhalení pak nejvíce zasáhlo Tolkiena, nejenom z důvodů rozporu s katolickým vyznáním, ale převážně z osobního, že mu byla odepřena důvěra.

²³ Srov. DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016, s.125.

²⁴ Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.205-206.

Lewisovy city k Joy se ale postupně pomalu měnily, bohužel k plnému přiznání vlastního citu došlo až v době, kdy jí byla diagnostikována rakovina. Tato skutečnost ho přiměla jednat a rozhodnutí, že chtějí být manželi před Bohem, stvrdili 21. března 1957 v nemocničním pokoji, kde byla hospitalizovaná. Poté si ji odvezl domů, kde se jí na krátký čas udělalo lépe a mohla opět chodit. Rakovina se však nakonec vrátila a Joy zemřela 13. července 1960.²⁵

Lewis svoji výpověď o ztrátě Joy zanechal ve svoji knize *Svědectví o zármutku* (původně pod pseudonymem N.W.Clerk), která byla dokonce zfilmována nejprve v roce 1985 režisérem Normanem Stonem a poté v roce 1993 v režii sira Richarda Attenborougha.

Od smrti Joy však docházelo k pomalému psychickému i zdravotnímu úpadku, i když byl obklopen přáteli i rodinou, smutek po ztrátě byl. V posledních dnech jeho života mu byl oporou jeho věrný přítel Tolkien, který ho navštěvoval v doprovodu svého nejstaršího syna Johna (římskokatolického kněze) a jeho bratra Warniho, který s ním byl do posledního okamžiku. Lewis naposledy vydechl v pátek 22.listopadu 1963, týden před svými pětadesátými narozeninami. V tentýž den byl zavražděn John F. Kennedy a v stínu této události se smrt obdivuhodného autora jakoby vytratila ze světa.

Warnie Lewis zemřel necelých deset let po svém bratrovi v pondělí 9.dubna 1973. Na jejich společném náhrobku stojí slova: „*Odchod ze světa se musí vydržet.*“²⁶

Vydaná díla podle Colina Durieze:²⁷

1919 - *Spirits in Bondage: A Cycle of Lyrics* (vl.př. *Duše v otroctví: Lyrický cyklus*), pod jménem Clive Hamilton.

1926 - dlouhá epická báseň *Dymer*, opět pod jménem Clive Hamilton.

1933 - *The Pilgrim's Regress* (*Poutníkův návrat: alegorická obrana křesťanství, rozumu a romantismu*).

1936 - *The Allegory of Love: A Study in Medieval Tradition* (vl.př. *Alegorie lásky: studie středověké tradice*).

1938 - *Out of the Silent Planet* (*Navštěvníci z mlčící planety*) - první kniha sci-fi z tzv. Kosmické triologie.

²⁵ Srov. DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016, s.224-239.

²⁶ Srov. tamtéž, s.240-246.

²⁷ Srov. tamtéž, s.250-255.

- 1940 - *Problem of pain (Problém bolesti)* – věnovaná Inklingům.
- 1941 (6.8.) - rozhlasové vysílání BBC uvádí první z pětadvaceti Lewisových hovorů.
- 1942 - *The Screwtape Letters (Rady zkušeného ďábla)* - věnované J.R.R.Tolkienovi.
- 1943 - *Perelandra* – druhá kniha sci-fi.
- 1945 - *That Hideous Strength (Ta obludná síla)* – třetí sci-fi kniha uzavírající tzv. Kosmickou triologii
- 1945 - *The Great Divorce (Velký rozvod)*.
- 1947 - studie *Miracles (Zázraky)* – filozofická teologie pro laiky.
- 1950 - *The Lion, the Witch and the Wardrobe (Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň)*.
- 1951 - *Prince Caspian (Letopisy Narnie: Princ Kaspian)*.
- 1952 - *The Voyage of the Dawn Treader (Letopisy Narnie: Plavba Jitřního poutníka)*.
- 1952 - *Mere Christianity (K jádru křesťanství)*, soubor jeho válečných rozhlasových hovorů pro BBC.
- 1953 - *The Silver Chair (Letopisy Narnie: stříbrná židle)*.
- 1954 - *The Horse and His Boy (Letopisy Narnie: Kůň a jeho chlapec)*.
- 1954 - *English Literature in the Sixteenth Century, Excluding drama* (vl.př. *Anglická literatura 16.století, vyjma dramatu*)
- 1955 - *Surprised by Joy (Zaskočen radostí: podoba mého dřívějšího života)*.
- 1955 - *The Magician's Nephew (Letopisy Narnie: Čarodějův synovec)*.
- 1956 - *The Last Battle (Letopisy Narnie: Poslední bitva)*.
- 1956 - *Till We Have Faces (Dokud nemáme tvář)*.
- 1958 - *Reflections on the Psalms (Úvahy nad žalmy)*.
- 1960 - *The Four Loves (Čtyři lásky)*.
- 1961 - *A Grief Observed (Svědectví o zármutku)*, pod jménem N.W.Clerk (po jeho smrti pod vlastním jménem).
- 1961 - *An Experiment in Criticism* (vl.př. *Experiment v kritice*)
- 1964 – *Prayer: letters to Malcolm (O modlitbě: Dopisy Malcolmovi)*, sám Lewis je připravil k vydání před svou smrtí.

2. Letopisy Narnie – teologické podtexty k vybraným tématům

Nebýt velkého přátelství C. S. Lewise a J. R. R. Tolkiena, autora tolik známého *Pána prstenů*, možná bych dnes ve své práci neměla o čem psát. Jejich velké přátelství, které spojoval společný zájem o mytologii, postupně vedlo mnohem hlouběji. Tolkien Lewisovi ukazuje něco víc než mýtus, ukazuje mu křesťanství, čili jak on sám tvrdil: „starý mýtus, který se stal skutečností.“²⁸ Díky této skutečnosti proniká jeho víra do Lewisových děl a stává se „jedním z nejznámějších moderních popularizátorů křesťanské víry.“²⁹

Lewisovo pojetí imaginace je velmi osobité, sám ji ale nikdy nechtěl definovat a s žádnou jinou definicí imaginace nebyl spokojen.³⁰ Originální přínos Lewisova díla lze daleko spíše spatřovat v tom, „jak dokázal dát „starým a předčasně opuštěným pravdám“ svěží a inspirující poetický výraz.“³¹

Kde je tedy ukryto to tajemství Narnie? „Evangelijní příběh, který v Letopisech Narnie poměrně zřetelně zaznívá, nebyl součástí Lewisova záměru, sám se postupně jakoby „prosadil“.“³² Čtenáři se ho často ptali, zdali se snažil dětským čtenářům sdělit základní pravdy křesťanské víry. On jim však odpovídá, že vůbec nebylo záměrem zabalit evangelium do pohádky, že vše začalo nezáměrně pozorováním vnitřních obrazů, které se postupně poskládaly do příběhu, který pak v důležitých obrazech zrcadlí evangelijní příběh. To nikdy nepopíral. Dokonce v jednom z dopisů připouští, že Aslan by mohl být tím, čím by mohl být Boží Syn, kdyby se do onoho fikčního světa vtělil.³³

Tento odkaz je i patrný na konci knihy *Plavba Jitřního poutníka*, když Aslan oznamuje dětem, že už se do Narnie nevrátí. Děti jsou z toho zděšené a Aslan jim praví: „...musíte se už víc přiblížit svému vlastnímu světu.“ „Ale ono nejde o Narnii,“ vzlykala Lucinka. „Jde o tebe. Tebe tam už nepotkáme. A jak budeme žít, když tě už neuvidíme?“ „Ale vy se se mnou setkáte, moje milá,“ odpověděl Aslan. „Jsi - jste tam také, pane?“ zeptal se Edmund. „Ano jsem,“ kývl Aslan. „Ale mám tam jiné jméno.“

²⁸ CAPENTER, Humphrey. *The Inklings: C.S.Lewis, J.R.R.Tolkien and Their Friends*. London: Harpercollins, 2006, s. 44.

²⁹ DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016, s. 8.

³⁰ Srov. HOŠEK, Pavel. *Kouzlo vyprávění. Proměňující moc příběhu a „křesťanské fantazie“ v pojetí C.S.Lewis*. Praha: Návrat domů, 2013, s.50-51.

³¹ HOŠEK, Pavel, *Cesta do středu skutečnosti: směřování k nebeskému cíli duchovní poutiv myšlení a díle C.S. Lewis*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014, s.17.

³² HOŠEK, Pavel. *Kouzlo vyprávění. Proměňující moc příběhu a „křesťanské fantazie“ v pojetí C.S.Lewis*. Praha: Návrat domů, 2013, s.82.

³³ Srov. tamtéž, s.82-83.

Musíte se naučit znát mě pod mým tamním jménem. To byl hlavní důvod, proč jste přišli do Narnie: protože jste mě tady trochu poznali, budete mě teď lépe znát i doma.“³⁴

2.1. Stvoření světa

V knize *Čarodějův synovec*³⁵ se setkáváme pro mne se dvěma důležitými motivy – stvoření světa a pokušení v ráji. V této kapitole se věnuji prvnímu z nich a to je „stvoření světa.“ Těchto poznatků pak využiji v praktické části pro výuku náboženství. Ráda bych podotkla, že cílem této ani následujících kapitol není vytyčení všech odkazů poukazujících na křesťanství, nýbrž pouze těch, které pak mohou být uplatněny v praktické části.

Velmi výrazným bodem *Čarodějova synovce* je ta část, při které vzniká Narnie. V prázdném světě, za nějaké neviditelné síly - zpěvu lva, se najednou objevují hvězdy a slunce, zem zarůstá trávou, objevují se stromy,... Tento obraz vzniku Narnie neodmyslitelně evokuje *stvoření světa*, jak je o něm psáno v Bibli.³⁶

Dalším zřetelným odkazem je, že Aslan nazývá děti i dospělé osoby z našeho světa „synové Adamovi“ a „dcery Eviny“.³⁷

Dalším velmi zajímavým odkazem může být následující text, který odkazuje na Gn1,28-30 a Gn2,15. (Tedy o podmanění si celé země, ale také její obdělávání a střežení). „*Tvorové, dávám vám vás samé,*“ ozval se silný, šťastný Aslanův hlas. „*Dávám vám navěky tuto zemi Narnii. Dávám vám lesy, plody, řeky. Dávám vám hvězdy a dávám vám sebe. Němá zvířata, které jsem nevybral, vám také patří. Jednejte s nimi laskavě a pečujte o ně,*...“³⁸

2.2. Pokušení v ráji

Při poukazování na další téma „pokušení v ráji“ zůstáváme v ději chronologicky první knihy *Čarodějův synovec*. Jako byl patrný motiv *stvoření*, tak i v tomto případě je motiv *pokušení v ráji* velmi znatelný.

Aslan posílá chlapce Digoryho, aby donesl ze stromu, který roste uprostřed „kouzelné“ zahrady, jablko. Z něho pak vyroste strom, který bude Narnii chránit dlouhá

³⁴ LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie: Plavba Jitřního poutníka*. Praha: Fragment, 2006, s.263.

³⁵ LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie: Čarodějův synovec*. Fragment: Praha 2006.

³⁶ Srov. tamtéž, s. 113-132, srov. Gn1,1-31.

³⁷ Tamtéž, s.161,200; taktéž LEWIS, C.S. *Letopisy Narnie, Lev, čarodějnice a skříň*. Praha: Fragment, 2005, s.138.

³⁸ Tamtéž, s.134, srov. Gn1,28-30 a Gn2,15.

léta před Zlem, které přišlo do Narnie s čarodějnicí.³⁹ I v ráji je zahrada a v ní uprostřed strom života a strom poznání dobrého a zlého.⁴⁰ Když pak Digory vstoupí do zahrady a přivoní k jablku, musí odolávat prvnímu pokušení sníst jablko sám, i když si je vědom, že tak učinit nesmí. Když toto pokušení překoná, záhy se objevuje čarodějnice Jadis, která se velmi lstivými slovy snaží chlapce zlákat, aby porušil slib, který dal. Chlapec však nakonec dochází prozření a nechává čarodějnici samotnou.⁴¹ Také Adam a Eva byli v ráji vystaveni pokušení d'ábla v podobě hada,⁴² ale oni pokušení propadli, a tak na sebe uvrhli nejenom Boží hněv, ale také trest na všechna budoucí pokolení, až do konce světa. Tak, jak ho známe v podobě dědičného hříchu.⁴³

V tomto případě, kdy je v pohádkovém příběhu znát rozdíl od toho biblického (Adam a Eva jablko snědli x Digory odolal pokušení a jablko ani nesnědl, ani nedonesl mamince), můžeme poukázat na samotného Lewise. *Letopisy koneckonců* nic nedokazují, protože vlastně nic netvrdí a autorův pokyn adresovaný čtenáři je pouze pozvání.⁴⁴ Především jde ale o pohádku, a kdyby nedošlo k vítězství dobra nad zlem, nebylo by docíleno morálního poučení.

„... návrat ke klasickému pohádkovému tématu věčného zápasu dobra a zla, ale ukazují, jak zlo působí, jak proniká do srdcí, jak láká a jak kazí a také jak je možné se mu postavit, tj. pevnou vůlí, odvahou a hlavně vírou. Tyto vlastnosti se nacházejí ve všech, kteří následují Aslana.“⁴⁵ Možná ale také bylo zamýšleno poukázat na to, že ten, který ctí pravidla (řídí se Božími příkázáními, nepřekračuje hranice určené Stvořitelem) je na konci své cesty odměněn. V případě Digoryho jablkem mládí a života.⁴⁶ V případě křesťanů Božím královstvím.

Poté tu máme ještě Jadis, představitelku Zla,⁴⁷ tak jak ji nazývá sám Aslan a vysvětluje Narnianům, jak se k nim dostala.⁴⁸ Spíše tedy nechává Digoryho doznat svou vinu. Jadis není pozemského původu, byla sem přivedena z umírajícího světa

³⁹ Srov. LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie: Čarodějův synovec*. Praha: Fragment, 2006, s.162-163.

⁴⁰ Gn2,8-9.

⁴¹ Srov. LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie: Čarodějův synovec*. Praha: Fragment, 2006, s.179-185.

⁴² Gn3,1-7.

⁴³ *Katechismus katolické církve, Prvotní hřích*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s.109-110.

⁴⁴ Srov. HOŠEK, Pavel. *Kouzlo vyprávění. Proměňující moc příběhu a „křest fantazie“ v pojetí C.S.Lewise*. Praha: Návrat domů, 2013, s.83.

⁴⁵ GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantazy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.173.

⁴⁶ Srov. LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie: Čarodějův synovec*. Praha: Fragment, 2006, s. 198.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 136.

⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 153.

Charnu. Tak jako Aslan, i ona je ověčena starodávnou magií.⁴⁹ V jejím případě je magie nadpřirozené zlo, nedovolený nástroj k prosazování moci, jež přesahuje hranice k dosažení přání a tužeb.⁵⁰ Převzetím „úkolů“ svádění, pokoušení Digoryho, na sebe převzala předobraz Zla = ďábla.

2.3. Velikonoční oběť

Tajemství velikonoční oběti je ukryto v chronologicky druhé knize Letopisů Narnie: Lev, čarodějnice a skříň.⁵¹ Lewis ve svých pohádkách využívá symboly, a lev Aslan, syn velkého císaře za mořem, je jedním největším z nich. Podle Hoška je jeho tvorba „naplněna duchovní symbolikou, je pro ni charakteristická zvláštní spiritualita.“⁵² Lewis se jednoho dne svěřil blízkým přátelům, že se mu vícekrát zdál sen, v němž lvi od něho něco požadovali. Byl si vědom toho, že jeho podvědomí vyvolávalo obraz lva, zvířete, které v dávné křesťanské symbolice představovalo samotného Krista.⁵³ Lev je považován za krále zvířat (a kde jinde než v zemi mluvících zvířat by měl být králem) a i lvi podoba má podle Hoopera svůj biblický původ - lev z kmene Judy.⁵⁴

Předpokládáme-li, že Lewisův Aslan je podobný (inspirovaný) Kristem, můžeme právě v jeho knihách tyto podobnosti odhalit. Stejně jako byl očekáván příchod Mesiáše na tento svět, tak i v Narnii je očekáván příchod Aslanův.⁵⁵ V této knize také můžeme nalézt předobraz Boží Trojice: *Aslan* jako Syn, *Císař za mořem* jako Otec (zjevující se skrze Aslana) a Duch, který se taktéž zjevuje prostřednictvím Aslana, skze jeho „dech“⁵⁶ – ten, který oživuje, rovněž dodává odvahu a řeč. „Slovo *duch* pak z hebrejského *ruah* znamená *dech*.“⁵⁷

Můžeme zde spatřovat i jedno velmi zajímavé vyobrazení. Když děti vstupují do Narnie, vstupují do světa, kde vládne čarodějnice Jadis se svojí stáletou zimou. Jadis převzala vládu nad zemí a odkaz na ďábla/satana je zde zřejmý, i když není zobrazena ohněm temnoty, nýbrž chladným a bezcitným ledem. Šířícím se zprávám o příchodu Aslana nikdo nevěří. S příchodem dětí do Narnie na to krátce přichází Otec Vánoc,

⁴⁹ Srov. LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň*. Praha: Fragment, 2005 s. 150.

⁵⁰ Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.182.

⁵¹ LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Lev, čarodějnice a skříň*. Praha: Fragment, 2005.

⁵² HOŠEK, Pavel. *C.S.Lewis mýtus, imaginace a pravda*. Praha: Návrat domů, 2004, s.5.

⁵³ Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis. Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.171.

⁵⁴ Srov. HOOPER, Walter. *C.S.Lewis: A Companion and Guide*. London: HarperCollins Publisher, 1996, s.426. Srov. Zj5,5 „lev z pokolení Judova“.

⁵⁵ Srov. LEWIS, C.S. *Letopisy Narnie, Lev, čarodějnice a skříň*. Praha: Fragment, 2005, s.75.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s.177.

⁵⁷ HOOPER, Walter. *C.S.Lewis: A Companion and Guide*. London: HarperCollins Publisher, 1996, s.440.

který společně s dary přináší zprávu o Aslanově návratu. Zde je odkaz na Vánoce (Štědrý den), oslavu příchodu Krista na svět. Poté hned přichází tání, příchod jara a následná Aslanova oběť, tak jako u nás na jaře na Velikonoce slavíme Kristovu oběť a zmrtvýchvstání. Předobraz Aslanovy oběti za Edmunda a poté následné vzkříšení je pak pro zasvěceného křesťana víceméně jasný.

Důležitou postavou tohoto příběhu je i sám Edmund, který je ze všech sourozenců nejvíce zranitelný a nejvíce vystavený zlu. Zrazuje nejen své sourozence, ale i samotného Aslana, protože právě kvůli Edmundovi a jeho provinění se bude muset nechat Aslan obětovat na kamenném stole. Edmund nakonec svou chybu poznává a svou vinu se snaží odčinit v boji proti čarodějnici. Tak i lidé všech dob pod vlivem zla kolísali a svými proviněními si vzdalovali Boží království. Díky Kristu a jeho oběti na kříži ale lidé dostali možnost návratu do Boží náruče. Na Edmundovu zradu se lze ale také dívat z jiného pohledu. Někteří v něm spatřují osobu Jidáše, který pro 30 stříbrných zrazuje Krista. Tak jako Edmund pro okouzlené sladkosti je schopen zradit své nejbližší i samotného Aslana. Avšak na rozdíl od Jidáše se nerozhoduje jednat sám bez pomoci, ale s lítostí a pokorou přiznává svou vinu a snaží se o nápravu.⁵⁸

V dalších drobných záblescích je pak možné spatřovat povědomé obrazy, které jsou spojeny s Kristovým životem na této zemi. Není však mým cílem poukázat na všechny, nýbrž pouze na ty, které se nějakým způsobem dotýkají vybraných témat.

⁵⁸ Srov. GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis Ve světě fantasy a evangelia*. Praha: Paulínky, 2016, s.174-175.

3. Příprava katechezí pro výuku náboženství

Vybraným tématem práce je *Letopisy Narnie jako podpůrná pomůcka pro výuku náboženství dětí mladšího školního věku*. Snahou je tedy poukázat na to, že literárním dílem C.S.Lewise mohou být dětem přiblíženy některé pravdy křesťanské víry. Z výsledků jednotlivých katechezí pak budu reflektovat, zdali se naplnilo mé očekávání a došlo k naplnění hlavní téze, či nikoliv. K přípravě katechezí bylo potřeba jednotlivé katecheze naplánovat a zorganizovat setkání dětí, při kterém jim byly tyto katecheze předloženy.

Již v této fázi nastala mírná potíž, a to s tím, že v blízkém okolí neprobíhá výuka náboženství. Také vzhledem k časové náročnosti mého zaměstnání nebylo možné dojíždět do vzdálenějších míst. Vzhledem k situaci jsem se rozhodla, že když už si svoje děti učím náboženství sama doma, že požádám známé z okolních vesnic, naší i jiných farností, jejichž děti taktéž z důvodů nedostupnosti náboženství nenavštěvují, zdali by jejich děti nebyly ochotné účastnit se tří víkendových setkání, při kterých bych mohla vyzkoušet mé přípravy a vyhodnotit potřebné závěry.

Nakonec se mi k těmto účelům podařilo shromáždit osm až jedenáct dětí ve věku od sedmi do dvanácti let, odpovídající 1. stupni ZŠ. Tři děti 1.tř., tři děti 2.tř., tři děti 3.tř. a dvě děti 5.tř., plus další čtyři děti předškolního věku - sourozenci zúčastněných dětí, které měly zájem i snahu se zapojovat do našich aktivit. Výuku je nutno přizpůsobovat individuálním potřebám skupiny a také schopnostem a jednotlivým znalostem zúčastněných dětí.

První setkání bylo dvoudenní, kdy první podvečer probíhala společná četba a seznamování s knihou *Letopisy Narnie: Čarodějův synovec*. Druhý den pak probíhala katecheze. Druhé setkání bylo jednodenní, neboť jsme vycházeli z předchozí četby a třetí setkání bylo opět dvoudenní, kdy jsme jeden podvečer společně shlédli film *Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň*⁵⁹ a druhý den opět probíhala katecheze.

⁵⁹ ADAMSON, Andrew (režie). *Film Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň*. Velká Británie, 2005, 143 min. [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/130148-letopisy-narnie-lev-carodejnice-a-skrin/prehled/>

3.1. Scénář katecheze „STVOŘENÍ SVĚTA“

Pro vstup do problematiky je třeba znát stručně příběh knihy C. S. Lewise Čarodějův synovec. S dějem se děti seznamovaly četbou knihy při společném setkání i doma.

Pro děti, které nebyly z jakéhokoliv důvodu čtení knihy přítomny, nebo neměly možnost knihu si samy doma přečíst, stručně knihu shrneme.

3.1.1. Stručný obsah katecheze

Po stručném zopakování knihy C. S. Lewise Letopisy Narnie: Čarodějův synovec, se snažíme poukázat na podobnost některých pasáží s podobností v samotné Bibli, konkrétně se *stvořením světa*. Seznámíme děti s autorovým úmyslem nenásilnou formou přiblížit „biblické příběhy“ i nevěřícím lidem, i s možným vzbuzením zájmu o Boha.

Přiblížení *stvoření světa* pomocí autorových obrazů za pomoci metodické pomůcky „Svět Narnie“ a „náš Svět“ – postupné připínání jednotlivých obrázků podle průběhu *stvoření*, a to ve světě Narnie, a taktéž v našem světě, podle rozstříhaného biblického textu. Tím, co je dobré a krásné, se snažíme přiblížit nejen velikost stvoření, ale především jeho Tvůrce.

Cílem katecheze je 1. nalezení společného tématu *stvoření světa* v knize C. S. Lewise,
2. poukázat na to, že ve *Stvoření* můžeme vnímat Boží velikost, Boží blízkost a lásku.

Potřebné pomůcky: metodickou pomůcku „Svět Narnie“ a „náš Svět“: arch otevírajícího se černého papíru (ve dvojnásobném provedení - jako znázornění prázdných světů), obrázky stvořených „věcí“ (slunce, měsíc, hvězdy, stromy, vody...) opatřené suchým zipem pro připnutí na tento papír. (Příloha, obr.1: Náhled metodické pomůcky „Svět Narnie“ a „náš Svět“ tak jak ho vytvořily děti).

3.1.2. Vlastní katecheze

Na začátku setkání se všichni přivítáme. Povíme si, co jsme během uplynulého týdne prožili, co se nám podařilo, z čeho jsme měli radost. Poté začneme společnou modlitbou. Katechetka může začít slovy: „Bože, děkujeme ti za uplynulý týden. Za to, že jsme se zde mohli společně sejít. – Za to, že máme pěkné počasí a můžeme chodit

ven. – Za to, že nám začalo pršet, když je tak potřeba vláhy rostlinám. – Že jsem mohla navštívit nemocnou babičku“ apod. Vyzveme také děti, aby se zapojily do modlitby a poděkovaly Bohu za pěkné chvíle, které mohly prožít. Po modlitbě seznámíme děti s tím, čím bychom se při dnešním setkání chtěli zabývat.

Navážeme na předchozí setkání, při kterém jsme si povídali a četli knihu Čarodějův synovec. Pro ty, kteří neměli možnost se tohoto setkání účastnit, převyprávíme stručný děj příběhu.

3.1.3. Motivace a práce s metodickou pomůckou

Po připomenutí příběhu se zeptáme, zdali dětem příběh něco nepřipomíná a jestli ano, tak co. Pokud si neví rady, můžeme jim poradit tím, že podobný příběh mohou nalézt v jedné *veliké* knize. Pokud nadále nesměřují odpovědi k cíli, pomůžeme jim otázkami typu: „Když pan autor popisuje vznik Narnie, nepřipomíná vám to něco?“ „Když Aslan posílá Digoryho pro jablko a potká v zahradě čarodějnici Jadis, nepřipomíná vám i toto něco?“ apod.

Poté, když se dopracujeme k tomu, že nám to připomíná příběhy z Bible (ze Starého zákona), tak dětem řekneme, že se právě v tomto čase budeme zabývat těmi společnými částmi obou knih (Bible i Letopisů Narnie), které nám pan autor Lewis chtěl vzájemně přiblížit.

Vyzveme děti aby si i ony zkusily takový svět vytvořit. Takový jako je Narnie a také i ten, který stvořil Bůh, jak máme napsáno v Bibli.

Ukážeme dětem arch černého papíru a vysvětlíme jim, že znázorňuje právě ten prázdný svět, do kterého se dostaly děti z našeho příběhu. Dokud bylo ticho, tak byla tma, ale jakmile začali slyšet zpěv, začala se země proměňovat.

Budeme se snažit, aby si děti postupně vzpomněly, jak se začalo rozednívat, že se objevily hvězdy, měsíc a slunce, že pojednou byly vidět hory a pláně, počaly růst rostliny atd. Vždy, když si děti správně vzpomenu (v případě potřeby jim napovíme), tak je na černý papír necháme připnout příslušný obrázek. Postupně vytváříme barevný obraz podle jednotlivých etap zaplňování „nového světa“.

Nakonec Aslan – lev, který zpíval a proměňoval svým zpěvem celou krajinu, oddělil některá zvířata od ostatních a učinil je mluvícími zvířaty. Také učinil z drožkáře a jeho ženy, kterou přivolal z našeho světa, krále a královnu a dal jim nová jména

František a Helena. Položíme tedy otázku, proč si děti myslí, že Aslan učinil ta zvířata mluvícími? Snažíme se děti přivést k závěru, že jim ta zvířata byla svěřena, aby tam král a královna nebyli sami, aby jim dělala společnost, byli jejich poddanými, pomohli jim starat se o tuto zemi..., tak jako to učinil Bůh při stvoření světa.

Povíme dětem, že jsme si říkali, že autor se nám snažil přiblížit stvoření světa Bohem, a že určitě přišly na to, že Aslan představuje... (necháme doplnit děti) *Pána Boha*. Děti za správnou odpověď vždy pochválíme.

Zhodnotíme vytvořený obrázek, tak jak ho děti vytvořily podle knihy Letopisů Narnie. A pak si přečteme o *stvoření světa*, jak je o tom napsáno v Bibli (Gn1,1-31).

Pokud po přečtení bude mezi dětmi nějaká diskuze, necháme je chvíli vyjádřit jejich názory. Poté si připravíme druhou metodickou pomůcku, která je obdobná té první a začneme opět přiřazovat obrázky. Nyní však máme i připravený text Gn1,1-31, který máme rozstříhaný podle jednotlivých dnů/etap *stvoření světa*. Podle velikosti skupiny rozdáme text jednotlivcům, nebo malým skupinkám. Děti pak podle toho, jak jde text po sobě, vybírají obrázky a příkládají je na černý papír. Vždy, když skončí jednotlivá etapa/den, tak všichni společně řeknou: „Bůh viděl, že je to dobré.“

(Ukázka práce dětí: Příloha, obr.2).

3.1.4. Společné zhodnocení a závěr

K zakončení tématu položíme dětem předem připravené otázky a necháme je vyjádřit svůj názor, pohled na dané téma.

Otázky: „Když se podíváte na naše obrazy obou stvořených světů, myslíte si, že jsou podobné, nebo možná i stejné?“

„Když jsme si četli části knihy Čarodějův synovec, nenapadlo vás náhodou, že už ten příběh odněkud znáte?“

„A když se teď nad tím zamyslíte, myslíte si, že se panu autorovi podařilo, trochu tajně, pomocí fantastického příběhu ukázat, že je někdo jako Bůh?“

Na všechny otázky je necháme v klidu odpovědět, vyjádřit svůj názor. Poté jim položíme poslední otázku:

„Co si myslíte, že se o Bohu mohou ti, co knihu čtou, dozvědět?“ ⇒ Snažíme se, aby zazněly důležité Boží vlastnosti. V případě potřeby dětem napomáháme.

Při odpovědích by neměly chybět tyto vlastnosti – Bůh je všemocný – stvořil svět z ničeho, laskavý - ke všem mluvil s velikou láskou, soucitný - cítil s Digorym jeho

smutek nad umírající maminkou, spravedlivý – i když ví, že Digory přivedl Jadis do Narnie, neodsuzuje ho a dává mu možnost svou chybu napravit, dává svobodnou vůli – poučuje Narniany jak se mají chovat, ale připouští, že když se tak nebudou chovat, že se opět mohou stát mluvícími zvířaty, ledaže by si tuto cestu zvolili sami, starostlivý – v Narnii je ZLO – zprostředkovává zasazení stromu, který bude Narnii chránit po dlouhá léta.

Zeptáme se dětí, co si z dnešní hodiny odnesly ony. Podle zvážení, jestli toho je skupinka schopná, nebo zda nepoložit otázku jen starším dětem, jim můžeme položit ještě jednu poslední zvědavou otázku. „Myslíte si, že když Bůh stvořil svět, že myslel na to všechno, i to, co máme teď v naší době?“ (počítače, mobily, auta, letadla, internet, léky na těžké nemoci...). „Nebo si řekl, že stačí stvořit šikovné lidi a oni si to všechno vymyslí sami?“ Necháme děti vyjádřit svoje názory, a pokud je to potřeba, tak jim pomůžeme otázku jednoduše zodpovědět.

Na konec setkání můžeme zazpívat písničku *Kdo stvořil*⁶⁰ s pohybovým ztvárněním. (Pohybové ztvárnění písně: na slovo KDO: píšeme otazník ve vzduchu, MRKAJÍCÍ HVĚZDY: otevírání a zavírání prstů do dlaní, NÁŠ OTEC BŮH: ukazujeme prstem do nebe, VLNÍCÍ SE MOŘE: děláme vlnu rukama, LÉTAJÍCÍ PTÁKY: máváme *křídly*, TEBE, JEHO I MNE: ukazujeme na ostatní i sebe).

Na úplný závěr zařadíme modlitbu, kde všichni společně poděkujeme ze veliké věci/činy, které tvoří Bůh, za Boží lásku a za vše, čím nás Bůh obdarovává.

3.1.5. Reflexe katecheze „STVOŘENÍ SVĚTA“

Jelikož je tato katecheze stavěna na znalosti knihy C. S. Lewise *Čarodějův synovec*, pro výklad biblického Stvoření světa bylo nejprve nutné děti seznámit s jejím dějem. Protože je katecheze koncipována pro předpoklad pravidelného setkávání dětí, bylo pro mne obtížnější upoutat dětskou pozornost při stručném shrnutí knihy. Naštěstí se v skupince dětí našel jeden desetiletý chlapec, který si sám přečetl všechny „Narnijské knihy“ a svým zápalom pomohl vzbudit zájem i nadšení u ostatních dětí. Při prvopočátečním rozhovoru o knize došlo i ke zjištění, že některé děti znají filmové zpracování (hlavně *Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň*), což u nich rovněž tak

⁶⁰ Hosana: zpěvník křesťanských písní, 98. *Kdo stvořil*, Portál, Praha 2007, s.98

vzbudilo zájem o příběh, protože už z tohoto filmu znají hlavního „hrdinu“ Aslana i čarodějnici Jadis.

Po počátečních potížích s upoutáním pozornosti již setkání probíhalo bez větších potíží. Bylo znát, že složení skupiny je heterogenní, neboť starší děti snáze reagovaly na navádějící otázky, přitom se ale chovaly ohleduplně k mladším dětem, např. při práci s metodickou pomůckou nechávaly starší děti více prostoru mladším dětem. Byla jsem mile překvapena tím, že děti opravdu pozitivně reagovaly na obrazy C.S. Lewise, čímž se potvrdil můj předpoklad toho, že děti mají větší představivost a jsou i více bezprostřední a dokáží velmi dobře pochopit skryté tajemství v knize C.S.Lewise, odkazující na křesťanskou víru. Úskalím ale bylo to, že obzvláště některé děti utíkaly ke svým bujným představám, které se naopak vzdalovaly záměru poukázat na velikost Boha Stvořitele.

Při práci s metodickými pomůckami děti velmi dobře spolupracovaly. Dokázaly bez velkého napomáhání správně přiřazovat obrázky. Při práci s biblickým textem bylo znát, že je to dětem známý text. I přes některá mírná zaváhání správně seřadily obrázky podle toho, jak Bůh postupně zaplňoval svět. Mezi staršími dětmi vznikaly malé diskuze o tom, jak to Bůh mohl všechno takhle rychle stihnout. Jeden chlapec i namítal, kam se poděli dinosauři, protože přece je dokázáno, že na světě existovali, a padaly podobně záluďné otázky. Myslím si, že pro starší děti byly tyto zvědavé otázky zpestřením, protože jsem musela přistoupit k odpovědím i toho typu, že církev nepopírá evoluční teorii, což uvádí i papež František: „Počátek světa není dílem chaosu, který vděčí za svůj počátek něčemu jinému, ale vychází přímo z nejvyššího Principu, který tvoří z lásky. Big-Bang, kterým se dnes označuje počátek světa, neprotiřečí stvořitelenskému zásahu, nýbrž jej vyžaduje. Evoluce v přírodě neodporuje pojmu stvoření, protože evoluce předpokládá stvoření vyvíjejících se bytostí.“⁶¹ a že v Bibli má velký význam symbolika, která je právě hojně používána při popisu Stvoření světa.

Průběh setkání byl pro mne milé překvapení, protože jsem měla trochu obavy z toho, jak skloubit katechezi jak pro menší, tak i pro starší děti. Mé obavy ale nebyly zapotřebí, neboť starší děti si samy svými otázkami nastavovaly stupeň obtížnosti našeho výkladu, přičemž mladší děti se stále věnovaly činnosti odpovídající jejich věku.

⁶¹ RadioVatikana.cz, Zprávy z 27.10.2014, *Petrův nástupce: Pokud člověk mění svoji svobodu na autonomii, ničí stvoření*. Copyright © 2003-2023 Česká sekce Vatikánského rozhlasu [cit. 2023-04-15]. Dostupné z <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=21003>

V závěrečné části, kdy jsem pokládala dětem otázky, abych si ověřila, jestli použitý výklad správně pochopily, jsem byla spokojena s tím, jak děti odpovídaly, a že jsem je téměř nemusela vést. Při porovnávání obrázku jednohlasně odsouhlasily, že jsou obrázky skoro stejné, a že když se to takhle pěkně ukáže, že pan autor chtěl opravdu ukázat na to, že Bůh stvořil tento svět. Pouze při otázce na Boží vlastnosti kromě toho, že je Bůh všemocný a milující, což děti řekly téměř bez rozmyšlení, jsem musela změnit způsob pokládání otázek. Např. místo aby děti řekly, že Bůh je starostlivý, protože poslal Digoryho pro jablko, z kterého vyroste ochranný strom, jsem musela otázkou navést děti k tomu, aby poznaly Boží vlastnost. → Co se tedy stalo, když Aslan věděl, že je v Narnii Zlo? – Když poslal Digoryho pro jablko, aby z něho mohl vyrůst strom, který bude Narnii chránit... tak jaký tedy Bůh podle toho je? (Je starostlivý). Ale i tímto způsobem si myslím, že to bylo efektivní a děti pak došly k závěru, jaký Bůh je.

Ke konci katecheze již bylo znát, že některé mladší děti byly více unaveny a ztrácely pozornost. Přestože starší děti by byly ochotné dále rozebírat některé skutečnosti, tak bylo příznivé katechezi ukončit a přistoupit k pohybovému ztvárnění písně *Kdo stvořil...* Po dozpívání písně došlo k odreagování dětí, takže konečná modlitba mohla proběhnout v klidu a byla pěkným zakončením katecheze. Rozsvícená svíce dodala správnou atmosféru, a i když se děti na počátku katecheze ostýchaly se svojí soukromou modlitbou, tak nyní se již pěkně zapojily a vzdaly chválu našemu Stvořiteli.

S dětmi se mi spolupracovalo velmi dobře a i přes některé drobné potíže, které se nám podařilo během katecheze vyřešit, jsem měla z uskutečněného výstupu dobrý pocit.

3.2. Scénář katecheze „POKUŠENÍ V RÁJI“

Při katechezi „Pokušení v ráji“ pracujeme se získanými informacemi o knize Čarodějův synovec. Můžeme více rozebrat shrnutí toho, jak Aslan posílá Digoryho pro semeno, ze kterého vyroste strom, který ochrání Narnii před zlem. K tomu si můžeme přečíst úryvek z knihy, kdy se setká čarodějnice s Digorym v zahradě.⁶²

⁶² LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Čarodějův synovec*. Praha: Fragment, 2005, s.179-185.

3.2.1. Stručný obsah katecheze

I v tomto setkání se budeme snažit pomocí připravených pomůcek poukázat na podobnost biblické události „*pokoušení v ráji*“ s podobností v knize Čarodějův synovec.

Pomocí „stromu“ s čokoládovými bonbony a postavami čarodějnice a chlapce se budeme snažit poukázat na boj mezi dobrem a zlem, a zda i my umíme mezi těmito protiklady rozlišovat. Poté si pomocí postav Adama a Evy, hada a jablka, připomeneme biblickou událost. Zamyslíme se nad společnými rysy a v čem se příběhy odlišují. Budeme se snažit chápat důsledky jejich chování, že neuposlechnutí vede ke hříchu a připravení se o Boží blízkost a radost.

Cílem katecheze je 1. nalezení společného tématu *pokoušení v ráji* v knize C. S Lewise, 2. poukázat na symbol stromu života, poznání dobra a zla.

Potřebné pomůcky: rostlinu v květináči podobnou stromu (ibišek, citrusovník, bonsaj,...), čokoládové bonbony opatřené háčky na vánoční ozdoby, postavy z papíru na dřevěných tyčkách (možné i dřívko od nanuku) - čarodějnice Jadis a chlapec Digory, postavy Adama a Evy, hada a opravdové jablko. (Příloha, obr.3: Náhled metodických pomůcek ke katechezi *pokoušení v ráji*).

3.2.2. Vlastní katecheze

Setkání zahájíme krátkou modlitbou navazující na minulé setkání. Vzdáme Bohu díky za vše krásné, fascinující a užitečné, za vše čím nás Bůh obdarovává. Můžeme také zazpívat píseň *Tobě patří chvála*⁶³.

Poté děti seznámíme s tím, že se dále budeme zabývat knihou Čarodějův synovec. Připomeneme, že při minulém setkání jsme se zabývali stvořením Narnie a odhalili záměr autora knihy pana Lewise poukázat na stvoření světa Bohem. Poukážeme také na to, že to nebylo jediné téma, které nám v této knize chce pan autor přiblížit. Že již posledně jsme na to krátce narazili a nyní bychom v tom pokračovali. Přečteme krátké úryvky z knihy, které nám připomenou důležité události, s kterými budeme dále pracovat.

⁶³ Hosana 2: zpěvník křesťanských písní, 260. *Tobě patří chvála*, Portál, Praha 2007, s.380-381

3.2.3. Motivace a práce s metodickou pomůckou

Připomeneme dětem, že již minule přišly na to, že když chlapec musí jít pro jablko uprostřed zahrady a tam ho svádí čarodějnice, že je to příběh velmi podobný příběhu z Bible, kde had v ráji svádí Evu.

Vyzveme děti, aby se pokusily zamyslet nad tím, co by nám čarodějnice mohla nabídnout, abychom po tom toužili i my v dnešní době. Např. věčné mládí, nesmrtelný život, spoustu peněz nebo vysokou úspěšnost při hraní her, velkou sledovanost na Youtube... Aby si představily, že by jim čarodějnice nabízela právě to, po čem by toužily nejvíce. To by určitě lehké nebylo a odolávat by nám všem dalo hodně práce. Necháme děti, aby si ve dvojicích s pomocí figurek čarodějnice a chlapce vyzkoušely vymýšlet příklady pokušení. Jedno dítě zaujme roli čarodějnice, která navádí druhé dítě, které je v roli chlapce, který se snaží pokušení odolat. Necháme prostřídat všechny děti, pokud je lichý počet, zapojíme se i my.

Podobné pokušení si vyzkoušíme na jednom příkladu. Připravíme si karamelky a každému dítěti jednu rozdáme a necháme je, aby si ji snědly. Stejně tak, jako když Digory přičichl k jablku a dostal na něho neodolatelnou chuť, tak i teď děti mají chuť na ostatní karamelky. Zbylé karamelky však zavěsíme na malý stromek. Při tom dětem můžeme povídat, jak jsou ty karamelky skvělé, jak se rozplývají na jazyku... Když máme však hotovo, tak dětem řekneme, že už ale ty karamelky trhat nesmějí, že by se jim mohlo stát něco zlého (např. že by je bolelo břicho). Necháme je odpočívat kolem stromku a odejdeme, protože si musíme něco zařídit. Děti jsou v místnosti samotné. Poté, když se vrátíme, tak zhodnotíme situaci, zdali děti odolaly pokušení si karamelku vzít, anebo někdo podlehl. Samozřejmě, že děti odolaly, protože tušily, že je to zkouška spojená s Digoryho příběhem, ale pomohlo jim to ukázat, že některá rozhodnutí jsou opravdu těžká, obzvláště, když jde o něco, po čem toužíme. Ukázali jsme také, že některé zákazy jsou opravdu pro naše dobro, protože by určitě nikdo dobrovolně nechtěl, aby ho bolelo břicho.

A tak to bylo i s Adamem a Evou. Ti měli od Boha jediný zákaz a to, že nesměli jíst ze stromu uprostřed zahrady, ze stromu poznání dobrého a zlého. Bůh chtěl od člověka jediné: POSLUŠNOST – výraz úcty a vděčnosti za projevenou Boží lásku. V člověku působí zlo (svádí ho had), které souvisí s jeho neposlušností, s jeho neochotou uznat závislost na Bohu Stvořiteli.

Tím, že se Adam s Evou rozhodli neuposlechnout Boha, se připravili o Boží blízkost a radost. Bůh člověka však nezavrhne, povzbuzuje ho k dobrému a pomáhá mu žít.

A stejným způsobem si můžeme pomocí postaviček zopakovat scénu, která se odehrává v ráji. Pod naším vedením sehraje pomocí papírových postav Adama a Evy scénku, která se odehrává v ráji. Pokud chtějí děti pracovat samostatně, mohou scénku nacvičit podle biblického textu: Gn3,1-13, 21-23.

(Ukázka práce dětí: Příloha, obr.4).

3.2.4. Společné zhodnocení a závěr

Poté, co jsme s dětmi zkusili, jaké to je odolávat pokušení, jim položíme několik otázek, abychom si ověřili, že správně pochopili cíl dnešního setkání.

Otázky: „Myslíte si, že i toto připodobnění se panu autorovi povedlo a dokázalo ukázat na tu nejdůležitější část příběhu?“

„V čem se příběhy odlišovaly? Co si o tom myslíš?“

„Co tě dnes nejvíce zaujalo?“ „Budeme se teď snažit, abychom se Bohu více přibližovali, než abychom se oddalovali?“

„Když si teď budeme povídat o různých činnostech, budeme umět rozeznat, jestli se jedná o dobrou či špatnou věc?“

Na závěr setkání si sedneme společně do kroužku, uprostřed rozsvítíme svíci a budeme děkovat za to, že umíme rozpoznávat dobro od zla a prosíme o to, abychom měli sílu zlu odolávat. Pomalu začneme říkat: „Děkuji, že vím, že usmívat se na druhé“, odpoví děti – „je dobré“, „že schovat někomu hračku“ – „je špatné“, „posmívat se někomu“ – „je špatné“, „půjčit pero“ – „je dobré“, „obejmout někoho“ – „je dobré“... pomalu vyzveme i děti, aby připojovaly další dobré i zlé skutky.

Nakonec poprosíme o to, aby byl Bůh neustále s námi a pomáhal nám překonávat nám naše těžkosti, a pomohl nám navracet nás k sobě.

3.2.5. Reflexe katecheze „POKUŠENÍ V RÁJI“

Během tohoto setkání se mi práce s dětmi jevila jednodušší v tom smyslu, že již byly s příběhem knihy obeznámeny a jediné stěžejní místo, které bylo potřeba probrat podrobněji, bylo setkání Digoryho s čarodějnice Jadis v zahradě v Západní divočině.

Děti dobře reagovaly na mé podněty, měly originální nápady v tom, co by jim v dnešní době mohla čarodějnice nabídnout. Převážně se jednalo o nějaké technické vymoženosti (počítače, mobily, tablety, herní konzole), ale také o léky na nevyléčitelné nemoci.

Velmi dobrý ohlas měla zkouška s karamelkami. Děti mi při zpětné vazbě říkaly, že pak měly opravdu velkou chuť na další bonbony, a že jim dalo opravdu přemáhání, aby si nevzaly další. Sice se našly asi dvě děti, které se mě snažily přesvědčit o tom, že to nevydržely a bonbon si ze stromečku utrhly, ale podle reakcí dětí a i vlastního pozorování, že se na sebe snaží strhnout zábavnou pozornost, jsem poznala, že úkol splnily a další karamelky nesnědly.

Zajímavé bylo i pozorovat scénky s papírovými postavičkami čarodějnice a chlapce. Děti hodně využívaly příkladů toho, co jsme uváděli na začátku setkání, čím by je mohla čarodějnice přemlouvat. Obzvláště se pak ujala myšlenka „dokonalého, bezchybného“ youtubera. Překvapující také bylo i jednání jednoho dítěte, které bylo v roli chlapce Digoryho, že lstivé návrhy čarodějnice se snažilo zahnat téměř až křikem.

Nepozorovala jsem, že by některé z dětí mělo potíže rozeznávat nesprávně dobro od zla. Při pokládání otázek, jsem při jejich odpovědích musela děti usměrňovat, neboť se snažily odpovídat všichni najednou. Bylo tedy potřeba děti jednotlivě vyvolávat a dbát na to, aby mohlo mluvit každé dítě, které o to mělo zájem.

Při dotazování, jestli i jim přijdou oba příběhy v důležitých momentech velmi podobné, jsem dostala pozitivní odpovědi. Při dotazování na to, jestli si v těchto dvou příbězích povšimly nějakých odlišností, reagovaly pouze tři starší děti a to tím, že upozornily na rozdíl toho, jak to dopadlo. Adam a Eva jablko snědli a byli vyhnáni z ráje a od Boha, zato chlapec Digory pokušení odolal, vrátil se k Aslanovi a svým činem napravil svou chybu, že do Narnie přivedl zlou čarodějnici.

Během psaní této práce jsem pročetla spoustu knih a závěrečných prací zabývajících se výkladem obsahu knih Letopisů Narnie od C.S.Lewise. Nikde jsem však nenarazila na přímé vysvětlení tohoto rozporu. Dle mého názoru chtěl autor poukázat na motiv pokušení a rozpol dobra a zla, což je v obou případech jasné, ale proto, že se jedná o fantasy/pohádkový příběh a není cílem kopírovat náboženské motivy, ukončil autor svůj příběh podle těch nejušlechtilejších motivů a to, že dobro vítězí nad zlem.

Moje odpověď pravděpodobně děti uspokojila, i když jsem je upozornila na to, že je to pouhá má domněnka. Také je pravdou, že ke konci našeho setkání byla u mladších dětí znát ustupující pozornost. Při tázání na to, co pro ně bylo v dnešním

setkání nejzajímavější a nejpoučnější se jednohlasně shodly na tom, že to byla „zkouška“ s karamelkami.

Při poslední části našeho setkání, kdy děti seděly v kruhu u rozsvícené svíčky a děkovaly, že umí rozeznávat dobro od zla, chvíli trvalo, než našly odvahu něco říci, ale nakonec i ty nejvíce stydlivé děti zvládly s menší či větší pomocí předložit situaci, se kterou se prakticky setkáváme každý den.

Na závěr musím opět podotknout, že se mi s dětmi opět velmi dobře pracovalo. Velmi se snažily, aby se zapojily do činností, které jsem si pro ně připravila, a snažily se plnit vše, jak jim to jejich schopnosti dovolily. Za tuto vzornou spolupráci si zasloužily zbytek karamelky a teď už bez jakýchkoliv obav.

3.3. Scénář katecheze „VELIKONOČNÍ OBĚŤ“

Pro toto poslední setkání jsem se nechala inspirovat dětmi, protože se při minulých setkáních hodně odvolávaly na film, že si tentokráte Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň pustíme ve filmové podobě a potřebné pasáže si přečteme společně v knize. Tento film⁶⁴ natočil novozélandský režisér Andrew Adamson a premiéru měl v roce 2005. K výběru filmu jsem přistoupila i z toho důvodu, že jej velmi dobře znám a jeho filmové zpracování mi připadá velmi autentické, neodklánějící se od předlohy C.S Lewise.

Sledování filmu jsme tedy spojili s víkendovým pobytem dětí u nás doma a v předvečer vlastní katecheze jsme si tento film pustili společně. Děti, které se nemohly účastnit společného přespávání, byly ve spolupráci s rodiči pověřeny, aby také tento film shlédly. Druhý den jsme se pak všichni mohli začít věnovat společnému tématu.

3.3.1. Stručný obsah katecheze

I během této katecheze se budeme snažit s dětmi odhalit skrytá tajemství křesťanského původu ve fantazijním ztvárnění původního literárního díla Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň. S celým dějem jsme se seznámili shlédnutím stejnojmenného filmu. Při katechezi se budeme zaměřovat na důležité detaily, které nám pomohou poodhalit tajemství velikonoční oběti. Pomocí otočných koleček budeme

64 Srov. CSFD, Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň [online]. Česko-Slovenská filmová databáze © 2001-2023 POMO Media Group s.r.o. [cit. 2023-05-13]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/130148-letopisy-narnie-lev-carodejnice-a-skrin/prehled/>

poodhalovat společnou podobnost obou příběhů. Poté se budeme převážně soustředit na Aslanovu cestu z tábořiště jeho armády až ke kamennému stolu a její podobnost s *křížovou cestou* Krista.

Cílem katecheze je: 1. nalezení souvislostí mezi příběhem Aslana a Ježíše Nazaretského, 2. přiblížit dětem Ježíšovo zmrtvýchvstání, jako největší zázrak a tajemství naší víry.

Potřebné pomůcky: širokou barevnou stuhu pro znázornění cesty, knihu (Lev, čarodějnice a skříň), nebo její zvýrazněné úryvky; 7 větších obdélníků z kartonu (CESTA KE KAMENNÉMU STOLU, KAMENNÝ STŮL, TÁBOŘIŠTĚ, GETSEMANSKÁ ZAHRADA, KŘÍŽOVÁ CESTA, GOLGOTA, HROB) a 20 menších obdélníků z kartonu s napsanými krátkými hesly (ZRADA Edmund, ZRADA-Jidaš, SMUTEK a OSAMĚNÍ-2x, DOPROVÁZENÍ-Zuzana a Lucie, DOPROVÁZENÍ-učedníci, POSMĚCH-2x, ZAJETÍ-SPOUTÁNÍ-2x, PÁD-2x, BOLESTIVÉ RÁNY-2x, ZOSTUZENÍ-oholení hřívy, ZOSTUZENÍ-svlečení šatů, SMRT-2x, VZKŘÍŠENÍ-2x), která vystihují jednotlivé události, jak z Aslanova, tak z Ježíšova příběhu, 2 otočná kolečka s obrázky z Aslanova a Ježíšova příběhu, sepnuté velkými patenty (Příloha, obr.5: Metodická pomůcka: otočná kolečka s obrázky).

3.3.2. Vlastní katecheze

Privítáme se společně s dětmi a zeptáme se jich na to, jaké v nich přetrvávají pocity po včerejším zhlédnutí filmu Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň. Povíme jim, že v tomto příběhu je skryta více nežli jedna skutečnost spojená s naší vírou. Přesto jedna z nich nad všemi viditelně vystupuje. Počkáme na vyjádření dětí, na jejich reakce a připomínky, které by mohly k danému tématu mít. Necháme v tichosti doznít jejich nápady a krátkou pauzou si připravíme vhodnou, téměř až slavnostní atmosféru. S tajemným nádechem jim v tichosti oznámíme, že se budeme zabývat největším křesťanským tajemstvím a to Kristovou velikonoční obětí! Pokud děti samy toto téma zmiňovaly, nezapomeneme to pochvalně zmínit.

Abychom navodili správnou atmosféru, tak si všichni společně sedneme do kruhu a začneme společnou modlitbou. Rozsvítíme svíčku a s každou prosbou, s každým díkem předáme svíčku svému sousedovi, abychom se nakonec všichni spojili v společné modlitbě, *Otče náš*.

3.3.3. Motivace a práce s metodickou pomůckou

Po modlitbě zůstaneme na místech, vytvoříme ovál, abychom mohli do středu rozložit stuhu jako klikatou cestu.

Začneme dětem vykládat, že když už víme, že se příběh Aslana podobá Ježíšově oběti, tak jestli by mohly uvést situace, o kterých si myslí, že jsou právě ty, které se jim podobají. Necháme, aby se děti vyjádřily, a pak jim prozradíme jejich správné odpovědi a doplníme ty, které jsme chtěli slyšet.

Nejvýraznějším podobenstvím je oběť Aslanova za Edmundovu vinu (za zradu jak svých sourozenců, tak Aslana), jako oběť Kristova za naše viny (hříchy) a následná jejich smrt a zmrtvýchvstání. Abychom dětem pomohli poukázat na další podobenství, tak jim ukážeme dvě otočná kolečka. Na jednom je napsáno *Aslan*, na druhém *Ježíš*. Ve výřezu kolečka je vidět vždy jeden obrázek ze života Aslanova, či Ježíšova. Tyto obrázky ukazují nějakou událost z jejich života, které jim jsou společné/podobné. Děti mají za úkol najít vždy odpovídající si obrázky. Ke každému si povíme, v čem jejich podobnost spočívá.

Děti by měly dojít k těmto dvojicím: Edmundova zrada (pro sladkosti) – Jidášova zrada (pro 30 stříbrných); smutný a osamělý Aslan (před cestou ke kamennému stolu) – smutný a opuštěný Ježíš v Getsemanské zahradě (učedníci usnuli); zajetí a spoutání Aslana - zajetí a spoutání Ježíše; posměch a bolestivé rány Aslanovi - posměch a bolestivé rány Ježíšovi; zostuzení Aslanovo (ostříhání hřívy) – zostuzení Ježíšovo (vysvěcení z šatů); smrt Aslanova na kamenném stole – smrt Ježíšova na kříži; vzkříšení Aslanovo – vzkříšení Ježíšovo. (Ukázka práce dětí: Příloha, obr.6).

Po tom, co jsme dětem poukázali na tyto podobnosti, tak jim řekneme, že sled těchto událostí, tak jak jsme si je nyní ukázali, připomínají jednu událost, kterou si křesťané připomínají v souvislosti s Ježíšovým utrpením. Necháme děti chvíli přemýšlet, zdali na podobnost s *křížovou cestou* neprijdou sami, pokud vidíme, že děti nic nenapadá, tak jim záměr sami prozradíme.

Aby děti správně pochopily předkládanou myšlenku *křížové cesty*, tak si společně vytvoříme takovou symbolickou cestu, která by nám měla pomoci tuto podobnost odhalit. Pro znázornění *cesty* použijeme stuhu, kterou rozložíme jako klikatou cestu. Na jednu stranu dáme otočné kolečko s nápisem *Ježíš*, na druhou stranu s nápisem *Aslan*. Poté na stranu s nápisem *Aslan* rozložíme v tomto pořadí, podél

klikaté stuhy, tři větší kartičky: TÁBOŘIŠTĚ, CESTA KE KAMENNÉMU STOLU, KAMENNÝ STŮL (jednotlivá místa, ve kterých se odehrávají důležité děje). Na dobře viditelné místo rozložíme zbytek menších kartiček s krátkými hesly. Poté necháváme jednomu dítěti po druhém přečíst vyznačenou část v knize a společně vybrat heslo, které by vystihovalo danou událost.

Př. přečteme úryvek z knihy: „*Druhou část cesty strávil Aslan většinou se Zuzanou a Lucinkou. Příliš nemluvil a dívkám se zdálo, že je smutný.*“⁶⁵ Vybereme kartičku se slovem smutek a položíme ji kousek za kartičku s názvem tábořiště. Takto pokračujeme do té doby, než rozložíme všechny kartičky podél cesty.

Stejně tak i rozložíme kartičky na druhou stranu se jménem Ježíš. Nejprve čtyři větší: GETSEMANSKÁ ZAHRAHA, KŘÍŽOVÁ CESTA, GOLGOTA a HROB. Pak necháme děti podle událostí v Aslanově zemi zkusit přiřadit kartičky k událostem v Ježíšově životě. Mělo by nám vzniknout obdobné schéma. Nad každou událostí z Ježíšova života necháme děti chvíli rozjímat a u starších dětí požadujeme, aby se pokusily situaci zařadit do biblického děje.

Když se zahledíme na cestu, která nám vznikla, tak by obzvláště starším dětem měla být viditelná podobnost s *křížovou cestou*, takovou cestou, po které kráčel Pán Ježíš za naše hříchy.

(Ukázka práce dětí: Příloha, obr.7).

3.3.4. Společné zhodnocení a závěr

Na závěr zdůrazníme, že se za nás Pán Ježíš obětoval, vzal na sebe naše hříchy (hříchy celého světa, i ty moje), aby nás očistil a my mohli žít ve společenství s Bohem. Zeptáme se dětí, jestli jim odhalení podobností jak v knize, tak i v Bibli přišlo jednoduché, či naopak složité. A jestli si při sledování filmu, nebo i nyní při čtení úryvků z knihy nevšimly dalších jiných podobností.

A samozřejmě radostné zjištění, že Ježíš žije, stejně tak jako Aslan, nás vedou k myšlence jejich vítězství dobra nad zlem i nad smrtí. Aslan porazil prastarou magii a zvítězil nad zlou čarodějnici. Stejně tak i Ježíš Kristus porazil svou obětí ďábla a umožnil nám cestu do svého *Království*.

A tak se stejně radostně můžeme rozloučit i my. Společně při modlitbě poděkujeme za to, že Pán Ježíš šel pro nás křížovou cestou. Že pro nás mnohé vytrpěl,

⁶⁵ LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Lev, čarodějnice a skříň*. Praha: Fragment, 2005, s.156.

abychom s ním mohli být jednou na věčnosti. Jako svíce kolem sebe rozdává světlo do tmy, tak bychom i my měli být takovými paprsky, které jdou od záře světla. Můžeme z našich rukou vytvořit slunce, které svými paprsky rozdává teplo, světlo a radost. A tak ať i naše ruce jsou znamením toho, že se i my budeme sami snažit předávat dobro a radost a nenapomáhat svým hříchem šíření zla ve světě.

(Příloha, obr.8 a 9 – závěrečná modlitba).

3.3.5. Reflexe katecheze „VELIKONOČNÍ OBĚŤ“

S průběhem setkání jsem byla spokojena, i když bylo časově náročnější. Atmosféra však byla opět velmi milá, děti k sobě byly přátelské a pilně vykonávaly všechny úkoly, které jsem jim zadala. Jako mírné úskalí mi přišla četba úryvků knihy, kdy jsme se mírně opozdili. Na druhou stranu jsem byla ráda, že děti jenom pasivně nepřijímají informace, ale jsou nucené se aktivně zapojovat.

Nevím, zdali to bylo již třetím setkáním, anebo tím, že Aslanova oběť v tomto díle je tak zjevná. Děti ale velmi rychle poznaly to, co je po nich požadováno. Nakonec jsem byla i ráda, že jsem zvolila promítání filmu, protože nám to pomohlo proniknout více do hloubky děje, nežli bychom to docílili zdlouhavou četbou knihy.

Při práci s kartičkami bylo někdy pro děti obtížnější vzpomenout si na odpovídající biblickou událost. Zejména pak na Jidášovu zradu, a obtížné pro ně bylo i přiřazení k „termínu“ zostuzení – vyslečení ze šatů. Jinak si myslím, že děti mezi sebou moc hezky spolupracovaly a pomáhaly si s informacemi, ve kterých si nebyly moc jisté.

Při diskuzi o podobnosti ke křížové cestě děti přiznaly, že to pro ně bylo těžší, protože o tom mnoho nevědí. Že sice mají nějaké povědomí, ale že přesně neví, co tam patří a proč to tak je. Snažila jsem se jim tedy křížovou cestu více přiblížit a zkusit je i odkázat na velikonoční slavení křížových cest a prohlížení si obrazů křížových cest, které jsou ve většině kostelů vyobrazeny.

Při práci s otočnými kolečky děti velmi rychle pochopily systém práce, co je její podstatou i to, co po nich požadují.

Obzvláště se mi pak líbilo závěrečné rozloučení, kde měly děti svými rukama znázorňovat předávání dobrých skutků a také radosti do světa. Jejich třepotající se ruce opravdu vypadaly jako zářící slunce, které se chystá už jen konat dobro!

Závěr

„Svět Narnie zanechává ve čtenářích pocit nečekaného krásného, zanechává v nich naději, že spravedlnost může zvítězit, a zanechává v nich i pravou chuť radosti, té dětské radosti...“⁶⁶

S výše zmíněným citátem nelze než souhlasit. Nejenže společná práce s dětmi nad nesmírně poutavými a tajemství odkrývajícími knihami Letopisů Narnie zanechává pocit dětské radosti, ale ke všemu i pocit naplnění, že jste mohli být součástí něčeho důležitého.

Cílem této práce bylo nejenom poukázat na velmi poutavý osobní život C.S. Lewise, který navzdory a zároveň díky svému ne zcela jednoduchému životu dokázal svými knihami nejen potěšit, ale i přivést i k hlubokým úvahám o bytí na tomto světě.

Přípravou rozborů vybraných teologických podtextů Letopisů Narnie jsem nejen sobě mohla poodhalit mnohem hlubší význam některých symbolů, které nemusí být na první pohled hned patrné. Zejména mě pak zaujala Lewisova práce se symbolikou „ročních období“ ve knize Lev, čarodějnice a skříň.

Stěžejní pak pro moji práci bylo vytváření celkových katechetických příprav pro výuku náboženství pro děti mladšího školního věku. Témata setkání vyplývající z knih byla jasná. Obtížnější pak však bylo stanovení si odpovídajících cílů. Také vzhledem k tomu, že skupina dětí byla různého věku, tedy i na různých stupních úrovně chápání předkládaných skutečností. Tato rozdílnost věku se pak zejména projevovala u konce připraveného programu, kdy bylo znát, že mladší děti jsou již více unaveny a snižovala se jejich schopnost soustředění.

Části katechetické přípravy, která mě zejména bavila, bylo vymyšlení si celé struktury setkání, to, jak bude probíhat. Způsob toho, jak tajemství víry ukryté v „pohádkovém“ příběhu předvést tak, aby bylo správně uchopitelné. S tím souvisela i výroba metodických pomůcek, které považuji za zdařilé.

Celkově pak již jednotlivá setkání probíhala ve velmi dobré atmosféře. Že by naopak nastaly nějaké potíže, si nejsem vědoma. Po těchto setkáních jsem však došla k poznání, že si nejsem zcela jista, jestli je v klasických hodinách náboženství (ve školách, či na farách a pod.) k takovému způsobu výuky dán potřebný čas a prostor. Docela dobře si je dovedu představit jako víkendová setkání, nebo jako

⁶⁶ GULISANO, Paolo, *C.S.Lewis Ve světě fantasy a evangelia*, Paulínky, Praha 2016, s.183.

součástí nějakého většího programu např. v rámci farního dne, nebo jako doprovodný program pro děti při postních obnovách, či duchovních cvičeních.

Také bych si již lépe dovedla představit i přípravu pro starší děti, a to i z témat obsáhlých v jiných knihách jako jsou např. Letopisy Narnie: Poslední bitva⁶⁷, kde je silný odkaz na *poslední soud*. Na toto téma bych se ráda zaměřila do budoucna, neboť mám pocit, že je v hodinách náboženství často opomíjen. Myslím si, že je to jedno z těžších témat, které je dětem předkládáno, a možná i skrze zpracování Letopisů Narnie, by mohlo být pro děti lépe pochopitelné.

Určitě jsem si ale potvrdila svůj předpoklad, že děti jsou schopny velmi dobře vnímat tajemství víry i pod (za) povrchem nějakého jiného příběhu. A také i to, že bezprostřednost a představivost mladších školních dětí, podle mého názoru, napomáhá k vnímavějšímu přijímání křesťanských pravd.

⁶⁷ LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Poslední bitva*. Praha: Fragment, 2006. ISBN 80-253-0166-4.

Seznam zkratk

A pod.	a podobně
Gn	Genesis (První kniha Mojžíšova)
Např.	například
Př.	příklad
Tř.	třída
Vl.př.	vlastní překlad
Zj	Zjevení Janovo

Seznam příloh

Obrazové přílohy:

Obr.1 Náhled metodické pomůcky „Svět Narnie“a „náš Svět“ tak jak ho vytvořily děti.

Obr.2 Společná práce dětí s metodickou pomůckou „Svět Narnie“a „náš Svět“.

Obr.3 Náhled metodických pomůcek ke katechezi *pokoušení v ráji*.

Obr.4 Práce s metodickou pomůckou k hodině *pokoušení v ráji*.

Obr.5 Metodická pomůcka: otočná kolečka s obrázky.

Obr.6 Práce dětí s metodickou pomůckou – s otočnými kolečky.

Obr.7 Práce s metodickými pomůckami pro znázornění symbolu cesty.

Obr.8 Závěrečná modlitba.

Obr.9 Vytvoření *slunce* z rukou jako znamení šíření dobra ve světě.

Použitá literatura a další zdroje:

ALBERICH, Emilio; DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-382-6.

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona /včetně deuterokanonských knih/ Podle ekumenického překladu z roku 1985. Praha: Česká biblická společnost, 1985. ISBN 80-7113-009-5.

CAPENTER, Humphrey. *The Inklings: C.S.Lewis, J.R.R.Tolkien and Their Friends*. London: Harpercollins, 2006. ISBN 9 0007748698.

CSFD, Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň [online]. Česko-Slovenská filmová databáze © 2001-2023 POMO Media Group s.r.o. [cit. 2023-05-13]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/130148-letopisy-narnie-lev-carodejnice-a-skrin/prehled/>

CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002. ISBN 80-7294-070-8.

DURIEZ, Colin. *Fenomén C.S.Lewis. Životopis zkušeného letopisce*. Praha: Česká biblická společnost, 2016. ISBN 978-80-87287-70-5.

GULISANO, Paolo. *C.S.Lewis Ve světě fantasy a evangelia*. Paulínky, Praha 2016. ISBN 978-80-7450-239-2.

HÁJEK, Matěj. *Imaginace: imaginace v pojetí Owena Barfilda v rozhovoru s Clivem S. Lewisem*. Praha: Dingir, 2014. ISBN 978-80-86779-33-1.

Hosana: zpěvník křesťanských písní. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-288-1.

Hosana 2: zpěvník křesťanských písní. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-289-8.

HOŠEK, Pavel. *Cesta do středu skutečnosti: směřování k nebeskému cíli duchovní pouti v myšlení a díle C.S. Lewise*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. ISBN 978-80-7325-347-9.

HOŠEK, Pavel. *Kouzlo vyprávění . Proměňující moc příběhu a „křest fantazie“ v pojetí C.S.Lewise*. Praha: Návrat domů, 2013. ISBN 978-80-7255-293-1.

HOŠEK, Pavel. *C.S.Lewis: mýtus, imaginace a pravda*. Praha: Návrat domů, 2004, ISBN 80-7255-099-3.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3.

LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Čarodějův synovec*. Praha: Fragment, 2005. ISBN 80-253-0160-5.

LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Lev, čarodějnice a skříň*. Praha: Fragment, 2005. ISBN 80-253-0161-3.

LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Plavba Jitřního poutníka*. Praha: Fragment, 2006. ISBN 80-253-0347-4.

LEWIS, Clive Staples. *Letopisy Narnie, Poslední bitva*. Praha: Fragment, 2006. ISBN 80-253-0166-4.

LEWIS, Clive Staples. *Zaskočen radostí*. Praha: Návrat domů, 2006, ISBN 80-7255-148-5.

NEWTON, Kenneth. *Jak interpretovat text. Kritický úvod do teorie a praxe literární interpretace*. Olomouc: Periplum, 2008. ISBN 978-80-86624-47-1.

RadioVatikana.cz, Zprávy z 27.10.2014, *Petrův nástupce: Pokud člověk mění svoji svobodu na autonomii, ničí stvoření*. Copyright © 2003-2023 Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=21003>

Obrazové přílohy:

Obr.1 Náhled metodické pomůcky „Svět Narnie“a „náš Svět“ tak jak ho vytvořily děti.

Obr.2 Společná práce dětí s metodickou pomůckou „Svět Narnie“a „náš Svět“.

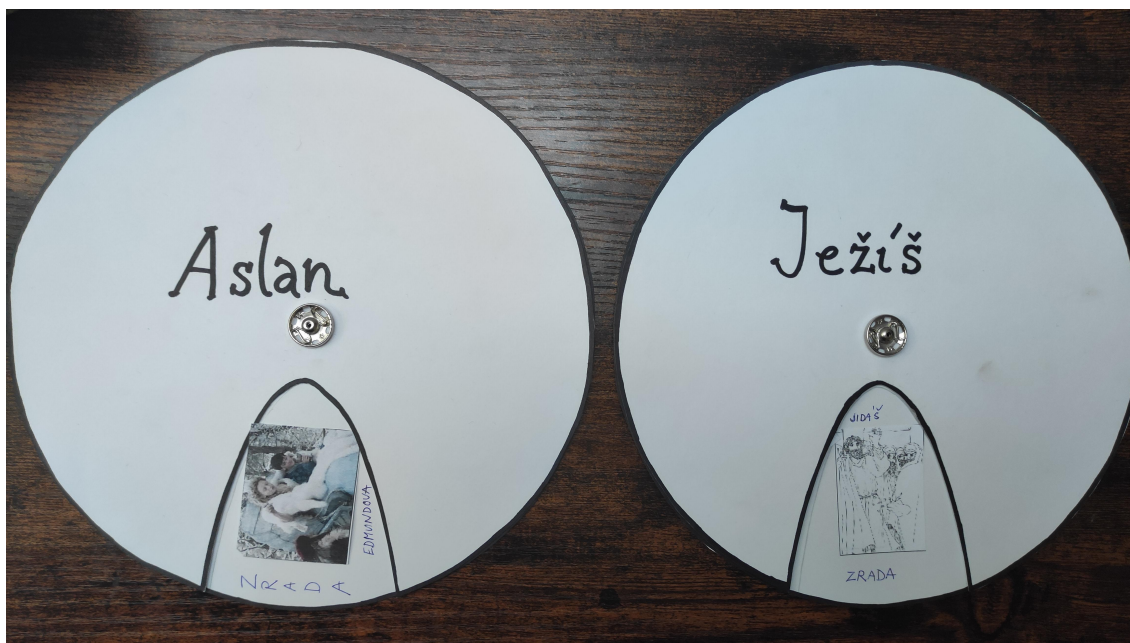
Obr.3 Náhled metodických pomůcek ke katechezi *pokoušení v ráji*.

Obr.4 Práce s metodickou pomůckou k hodině *pokoušení v ráji*.

Obr.5 Metodická pomůcka: otočná kolečka s obrázky.

Obr.6 Práce dětí s metodickou pomůckou – s otočnými kolečky.

Obr.7 Práce s metodickými pomůckami pro znázornění symbolu cesty.

Obr.8 Závěrečná modlitba.

Obr.9 Vytvoření *slunce* z rukou jako znamení šíření dobra ve světě.

